

Perspectiefnota 2009

GEMEENTE

Nijmegen

Perspectiefnota 2009

Inhoud

Inleiding	3
Voorstel	6
1. Bestuursprogramma 2009	7
1.1 Openbare Orde & Veiligheid, Burger & Bestuur, Communicatie & Representatie	8
1.2 Ruimte & Bouwen, Sport, Werk & Inkomen	12
1.3 Wijken, Openbare ruimte, Spelen, Maatschappelijke opvang	17
1.4 Zorg & Welzijn, Jeugd, Integratie & Emancipatie	20
1.5 Economie, Onderwijs, Cultuur, Personeel & Organisatie	24
1.6 Financiën, Wonen, Facilitaire diensten	28
1.7 Mobiliteit, Milieu, Groen & Recreatie, KAN	31
2. Financieel overzicht 2009–2012	35
2.1 Financieel beeld	36
2.2 Grondslagen begroting	42
2.3 Investerings	45
2.4 Ontwikkeling reserves	46
2.5 Ontwikkeling ABR Ontwikkelingsbedrijf	47
2.6 Aanpassing programmastructuur	49
BIJLAGEN	51
I Nieuwe investeringen en ABR-inzet	53
II Overzicht per programma	55
III Overzicht reserves	57

Inleiding

De Perspectiefnota 2009 markeert het midden van de lopende raadsperiode. 2009 en 2010 zijn de laatste twee jaren van het coalitieakkoord, dat in 2006 werd afgesloten. Dat is bij uitstek het moment om te kijken of we op koers liggen en wat we moeten doen om op koers te blijven.

Zoals in het coalitieakkoord staat luidt onze koers: “We staan voor één Nijmegen. Een stad waar het geheel (die ene stad) meer is dan de som der delen (de wijken). We staan voor een ongedeelde stad.” Vanuit dat perspectief zijn we goed op weg om de ambities uit het coalitieakkoord te realiseren.

Doorgaan op de ingeslagen koers betekent voor ons vooral, dat we verder werken aan de ongedeelde stad. We versterken de sociale infrastructuur in de wijken. Goede voorzieningen zijn daarvoor van levensbelang. Na de voorzieningenharten in de Waalsprong zijn nu voorzieningenharten in Willemskwartier en Waterkwartier in de maak. In de nieuwe begroting scheppen we ruimte om de wijkcentra in Hatert en Heseveld aan te pakken. En we houden daarbinnen rekening met locaties voor jeugd en gezin.

In Park West vergroten we de mogelijkheden om sportvoorzieningen en groen te combineren. Met de steun van de provincie en in samenwerking met de corporaties pakken we de wijken rond het kanaal aan: naast het actieplan Hatert voeren we met GSO-middelen wijkverbeteringsprogramma's uit in Neerbosch Oost, Voorstenkamp, Gildenkamp, Meijhorst, Aldenhof, Tolhuis en Zwanenveld. Ook voor het Hart van Dukenburg trekken we extra geld uit.

De ongedeelde stad verbinden we met integratie en participatie. We blijven inzetten op het voorkomen van voortijdig schoolverlaten. We versterken de zorgstructuur rond het MBO en we bestrijden samen met de schoolbesturen segregatie in het onderwijs. Voor de combinatiefuncties voor onderwijs, sport en cultuur trekken we extra geld uit, om een nieuwe vorm van samenwerking op wijkniveau vorm te geven. De openwijkscholen spelen daarin natuurlijk opnieuw een belangrijke rol.

Sportclub Quick 1888 geven we extra steun, om de club te helpen haar maatschappelijke functie in stand te houden.

Naast de inzet van de nieuwe brede doeluitkering voor Jeugd en Gezin zetten we ook eigen middelen in voor de vorming van Centra voor Jeugd en Gezin, om zo invulling te geven aan de afspraken in het Bestuursakkoord.

Onze inzet voor de werkende stad is voorwaarde voor een ongedeelde Nijmegen. Een aantrekkelijk vestigingsklimaat helpt werkgelegenheid te houden en te halen. Ons kennisbeleid krijgt een vervolg in de ontwikkeling van Novio Tech rond NXP, om kennisintensieve en innovatieve bedrijvigheid aan te trekken.

We versterken het imago van Nijmegen als oudste stad en verbinden cultuur, economie en city-marketing. In het cultuurbeleid geven we extra aandacht aan versterking van het productieklimaat.

Bereikbaarheid en verkeer worden door de inwoners van Nijmegen als belangrijkste probleem van de stad genoemd. Bereikbaarheid blijft een belangrijk vraagstuk voor het functioneren van de hele stad. De voorbereidingen voor de Stadsbrug zijn, als onderdeel van Koers West, zo ver gevorderd, dat binnenkort de uitvoering zichtbaar wordt. Ondertussen blijven we de doorstroming van het verkeer bevorderen. Ons parkeerbeleid heeft opnieuw vorm gekregen en kan bogen op toegenomen draagvlak in de stad.

In de nieuwe begroting scheppen we nieuwe investeringsruimte voor de verkeersstructuur en voor fietstunnels in de Waalsprong en voor de openbare ruimte op de van Schaeck Mathonsingel. We steken opnieuw geld in verbetering van het openbaar vervoer. De tram wordt ons volgende strategische project.

Ook veiligheid noemen wij in een adem met de ongedeelde stad. Veiligheid op wijkniveau draagt bij aan de leefbaarheid in de wijken. De laatste jaren hebben we aanpak van criminaliteit en overlast steeds beter weten te verbinden met vormen van zorg en opvang. De vorming van een veiligheidshuis is de logische, volgende stap.

We geven de veelplegersaanpak een structurele plek in onze begroting en zetten extra in op de aanpak van problemen achter de voordeur.

Solidariteit is een andere pijler onder de ambitie van de ongedeelde stad. De afgelopen jaren hebben meer Nijmegenaren een plaats gevonden op de arbeidsmarkt. Reïntegratie en schuldhulp geven we vaker vorm in de wijken, dicht bij de mensen: na “Werk in Oud West” en “Werk in Dukenburg” ruimen we in het actieplan Hatert ruimte in voor Hatert Werkt.

Ons uitkeringsbestand is met een kwart afgenomen. Het niet-gebruik van minimavoorzieningen hebben we aangepakt. Dat schept de mogelijkheid om de komende jaren extra inzet te plegen op schuldhulpverlening, om meer duurzame oplossingen te bieden voor mensen in armoede.

Financieel gaan we door op de ingeslagen weg. De kwaliteit van onze begroting blijven we verbeteren: enkele belangrijke inkomstenramingen hebben we opnieuw tegen het licht gehouden en waar nodig aangepast: bijgestelde woning- en inwoneraantallen geven de meerjarenbegroting een meer solide basis en de financiële effecten van de Wwb zijn beter in beeld. Deze aanpassingen kunnen we opvangen zonder te snijden in onze ambities en zonder grote bezuinigingsoperatie.

De woonlasten voor huurders zijn laag in vergelijking met andere gemeenten. In 2009 zien we kans om de lasten voor woningeigenaren en bedrijven te verlagen: De geplande stijging van de rioolheffing gaat niet door, in plaats daarvan kiezen we voor een forse verlaging van die heffing.

Geholpen door de goede economische ontwikkeling op landelijk niveau laat onze begroting ook ruimte zien voor nieuw beleid. Voor een deel bestaat die ruimte uit eenmalig geld, dat beschikbaar komt, omdat ons beleid van de afgelopen jaren zich vertaalt in een sterk verbeterde reservepositie.

De algemene bedrijfsreserve van het Ontwikkelingsbedrijf zetten we in om extra investeringen te doen. Daardoor ontstaat er ook in het investeringsplan weer ruimte voor nieuwe investeringen.

Ons succesvolle uitstroombelief geeft ruimte in de Wwb-reserves. Die ruimte maakt het ons mogelijk om te blijven inzetten op reïntegratie en uitstroombelief, ook als het Gemeentefonds daarvoor minder mogelijkheden biedt.

De bedrijfsvoering in de gemeentelijke organisatie, tenslotte, geven we een nieuwe impuls door de productiviteitsafspraken: een jaarlijkse vermindering van de loonkosten stellen we beschikbaar om de productiviteit en de kwaliteit van de ambtelijke organisatie te verhogen. Afzonderlijke bedrijfsvoeringsclaims en efficiëncykortingen zijn in die periode van de baan.

Thema's

Vorig jaar benoemde uw Raad drie thema's, om de programmabegroting themagericht te kunnen benaderen. Aan de hand van de thema's Jeugd, Wmo en Duurzaamheid hebben wij vervolgens geprobeerd de verbinding tussen thema's en programmadoelen en producten te leggen.

In het debat werd duidelijk dat de invulling van de thema's Wmo en Duurzaamheid in afzonderlijke plannen vorm heeft gekregen: in het Wmo-beleidsplan met de bijbehorende bestedingsvoorstellen heeft uw Raad het gemeentelijke Wmo-beleid programmaoverstijgend kunnen vaststellen, in de nota "Klimaat voor verandering" is datzelfde gebeurd voor het thema Klimaat, dat het begrip Duurzaamheid omvat.

Wij denken dat daarmee een efficiënte invulling van het werken met thema's is ontstaan: waar uw Raad behoefte heeft om een thema programmaoverstijgend te bespreken, geeft u ons College opdracht om daarover een nota op te stellen die dat thema breed neerzet. De conclusies vertalen we naar de programma's, waarmee de uitvoering onderdeel wordt van de jaarlijkse cyclus van begroten en verantwoorden.

In deze Perspectiefnota kondigen we daarom een Nota Jeugdbeleid aan, die ons jeugdbeleid programmaoverstijgend uitwerkt. Daarmee vullen we dan het derde thema, Jeugd, in.

Leeswijzer

In deze Perspectiefnota 2009 bereiden wij de beleidsmatige en financiële afwegingen voor de Stadsbegroting 2009-2012 voor. We schetsen voor uw Raad welke keuzes we willen maken binnen de randvoorwaarden en mogelijkheden van de nieuwe begrotingsperiode, zodat u daarover in een vroeg stadium met ons het debat kunt voeren.

In deze inleiding benoemen we onderwerpen die we bijzondere aandacht geven, als vervolg of als uitbreiding op het coalitieakkoord. Daarbij zoeken we aansluiting bij de actuele ontwikkelingen binnen en buiten Nijmegen, zoals het rijksbeleid en de samenwerkingsafspraken met de gezamenlijke gemeenten in het Bestuursakkoord, de wereldwijde aandacht voor klimaat en duurzaamheid, eerdere discussies in uw Raad over thema's en de uitkomsten van de Stads- en wijkmonitor.

In het hoofdstuk Bestuursprogramma 2009 laten we zien hoe we die keuzes vertalen naar de programma's en welke budgetwijzigingen voor de nieuwe stadsbegroting we daaraan willen verbinden. In het hoofdstuk Financieel overzicht 2009-2012 schetsen we weer het financiële beeld voor de nieuwe meerjarenperiode en laten we zien hoe onze plannen daarin ingepast kunnen worden.

Voorstel

Datum raadsvergadering / Nummer Raadsvoorstel
18 juni 2008 / 107/2008

Onderwerp

Perspectiefnota 2009

Programma / Programmanummer

Middelen / 9610

Portefeuillehouder

P. Lucassen

Voorstel van het College van Burgemeester en Wethouders d.d.

20 mei 2008

Voorstel om te besluiten

Wij stellen u voor om:

- 1 Ons College opdracht te geven de beleidsvoornemens uit deze Perspectiefnota te verwerken in de Stadsbegroting 2009-2012.
- 2 Ons College opdracht te geven de voorgestelde budgetwijzigingen te verwerken in de Stadsbegroting 2009-2012.
- 3 Ons College opdracht te geven de voorgestelde investeringen te verwerken in het investeringsplan in de Stadsbegroting 2009-2012.
- 4 Het geschetste financiële perspectief, inclusief de voorgestelde onttrekkingen aan de reserves, als uitgangspunt voor de oplading van de Stadsbegroting 2009-2012 vast te stellen.
- 5 De grondslagen voor de Stadsbegroting 2009-2012 vast te stellen.
- 6 De aanpassingen in de programmastructuur vast te stellen.

1

Bestuursprogramma 2009

1.1 Openbare Orde & Veiligheid, Burger & Bestuur, Communicatie & Representatie

PORTEFEUILLEHOUDER

Burgemeester Th. de Graaf

1.1.1 BELEID 2009

Programma Dienstverlening & Burgerzaken

Onder de vlag "Nijmegen heeft Antwoord" pakken wij de verbetering en de innovatie van onze publieke dienstverlening gestructureerd aan. De komende 4 jaar worden hiertoe diverse deelprojecten uitgevoerd. Alle projecten dragen bij aan het realiseren van samenhang in de dienstverlening waarbij de klant centraal staat. De gemeente Nijmegen sluit hiermee aan bij landelijke ontwikkelingen op het gebied van dienstverlening.

Een concreet resultaat van Nijmegen heeft Antwoord is de vorming van het Nijmeegse Klant Contact Centrum (KCC). Het doel is het KCC in 2011 te laten functioneren als uniforme toegang tot de gemeente Nijmegen. Basisgedachte daarbij is dat het KCC zo veel mogelijk het klantcontact direct en zelfstandig kan afhandelen.

Voor de realisatie van "Nijmegen heeft Antwoord" heeft uw Raad vorig jaar in de Perspectiefnota € 1,3 miljoen gereserveerd.

Vorig jaar is 84% van alle klanten van Burgerzaken binnen de normtijd van 15 minuten geholpen. Over de eerste vier maanden van 2008 ligt het percentage op 91%. Dat is ruim boven de normtijd van 80% binnen 15 minuten. Hierbij geldt wel dat de drukke maanden in verband met reisdocumentaanvragen nog komen. Dat zal het percentage omlaag brengen.

Eind 2008 zal het mogelijk zijn voor de burgers om digitaal via de website van de gemeente Nijmegen zelf afspraken te maken voor producten van Burgerzaken, zoals huwelijk, reisdocument en rijbewijs.

De inrichting van de GBA als basisadministratie in Nijmegen verloopt voorspoedig. In het 4e kwartaal 2008 zal een aansluiting als buitengemeentelijke afnemer op het GBA-netwerk plaatsvinden. Rond de jaarwisseling leggen we uw Raad de nieuwe privacyverordening ter vaststelling voor, die is ingericht op de GBA als basisregistratie. Met de Woningcorporaties zijn besprekingen gaande over een betere samenwerking. Hierbij gaat het met name om een betere gegevensuitwisseling tussen Burgerzaken en de Woningcorporaties. De nieuwe bewoners van panden van Woningcorporaties zullen niet meer naar de loketten van Burgerzaken hoeven voor een uittreksel met woonduur en voor het doorgeven van hun adreswijziging. In 2009 investeren we € 240.000 in een systeem voor efficiënt, veilig en betrouwbaar transport van paspoorten en rijbewijzen.

De komende verkiezingen zal weer gestemd gaan worden met het rode potlood. In ieder geval zal het Rijk niet de meerkosten als gevolg van het stemmen met potlood betalen. Wel vinden nog besprekingen plaats over vergoeding van de boekwaarde van stemmachines.

Deze wijze van stemmen heeft ook consequenties voor de omvang van stemdistricten, aantal stembureaus en aantal stembureauleden. De hiervoor noodzakelijke werkzaamheden worden nu reeds ter hand genomen. Om de organisatie van de verkiezingen te laten voldoen aan de wettelijke eisen investeren we in 2009 € 80.000. Ook houden we rekening met extra exploitatielasten in de jaren dat er verkiezingen zijn.

Programma Veiligheid

Nijmegenaren voelen zich veiliger dan een paar jaar geleden. Dat blijkt uit de Integrale Veiligheidsmonitor Nijmegen 2007. Het aantal inwoners dat zich wel eens onveilig voelt, daalde tussen 2001 en 2007 met 13 procent. Ook het percentage bewoners dat Nijmegen een veilige stad vindt, steeg aanzienlijk van 39 procent in 2003 naar 65 procent in 2007. Ondanks deze bemoedigende cijfers is er helaas wel sprake van een toename van het aantal woninginbraken. Ook blijkt de overlast door alcoholgebruik gestegen. Tevens is het tot nu toe lastig gebleken om bepaalde vormen van agressie zoals bedreiging, straatroof en mishandeling terug te dringen. Het aantal aangiftes bleef in de afgelopen vier jaar min of meer gelijk. Dat geldt ook voor winkeldiefstallen. Incidenten door jongeren namen zelfs toe. Wel zijn jongerengroepen en individuele jongeren steeds beter in beeld, waardoor we kunnen voorkomen dat situaties snel escaleren.

Onze aanpak van Integrale Veiligheid (IV) kent dus duidelijke successen, maar er blijft niettemin voldoende werk. De kaders voor ons IV-beleid zijn tot eind van dit decennium vastgelegd in het Uitvoeringsprogramma Integrale Veiligheid 2005-2009. Dit programma kent vijf speerpunten, waarmee we concreet inzoomen op: (1) de aanpak van risicogebieden; (2) de aanpak van overlast op straat – m.n. door jongeren, dak- en thuislozen, en psychisch hulpbehoevenden; (3) de aanpak van veelplegers; (4) de aanpak van huiselijk geweld; en (5) de aanpak van ernstige woonoverlast. Die zijn, zoals blijkt uit de resultaten van de Integrale Veiligheidsmonitor Nijmegen 2007, nog altijd actueel.

Voor de aanpak van criminaliteit in risicogebieden werken we met integrale handhaving en wijkveiligheidsplannen. De integrale handhaving is gericht op herstel van het normbesef. We werken hierin samen met politie, Openbaar Ministerie, woningcorporaties, belastingdienst en zorgketen. Op dit moment werken we met 8 wijkveiligheidsplannen.

In 2007 zijn verder alle overlastgevende c.q. criminele jongerengroepen in onze stad in kaart gebracht: hoeveel er zijn, wie erbij betrokken zijn, wat ze doen en wat er nodig is om ze op het rechte spoor te krijgen. Politie, wijkmanagers en jongerenwerkers kunnen op deze manier de probleemjongeren goed volgen en maatwerkafspraken maken. Ook vanuit het Actieplan Hatert nemen we initiatieven om te gaan investeren in verbetering van de veiligheid in relatie tot jongeren. De verdere uitwerking hiervan zal mede afhankelijk zijn van de beschikbare middelen die wij toegekend zullen krijgen voor dat actieplan.

Met de plannen van het huidige kabinet ziet het er naar uit dat de lokale overheid meer bevoegdheden gaat krijgen bij de aanpak van overlast, vandalisme en huiselijk geweld. Inmiddels is eind 2007 de Opiumwet gewijzigd, waarmee de burgemeester de bevoegdheid heeft om woningen te sluiten vanwege drugshandel. Overlastproblemen zullen we nu krachtadiger kunnen aanpakken maar vooral het gegeven dat het hier grotendeels gaat om bestuursrechtelijke maatregelen, rechtvaardigt de verwachting dat er meer werk zal gaan zitten in juridische procedures.

Het kabinet heeft in zijn beleidsprogramma ook de ambitie opgenomen om in de grotere gemeenten het oprichten van veiligheidshuizen te bevorderen. Lokale overheid, jeugd- en zorginstellingen en politie en Justitie kunnen dan de aanpak van criminaliteit en overlast in nauwe samenwerking ter hand nemen. Het belangrijkste doel is om preventie en repressie effectief op elkaar af te stemmen. Ook moeten de veiligheidshuizen bijdragen aan het terugdringen van recidive.

Het veiligheidshuis moet daarmee effectief twee werelden met elkaar in verbinding gaan brengen: de wereld waarin repressie het leidend beginsel is, en de wereld waarin zorgverlening centraal staat. Het veiligheidshuis biedt ons in Nijmegen de mogelijkheid om onze IV-beleidsuitgangspunten te verdiepen en de successen van de afgelopen jaren te consolideren. Het Openbaar Ministerie stelt hiervoor jaarlijks € 2 ton beschikbaar. Wij streven ernaar om per 1 januari

2009 de deuren te openen. Voor de gemeentelijke kosten voegen we vanaf 2009 € 75.000 structureel toe aan het programma Veiligheid.

De komende jaren vormt de kwaliteit van de brandweezorg een belangrijk thema. Het nieuwe Besluit brandweerpersoneel heeft gevolgen voor het opleiden en oefenen van repressief brandweerpersoneel. Ook het ontwerp Besluit veiligheidsregio's stelt eisen aan de kwaliteit van de Nijmeegse brandweezorg, vooral op het punt van de opkomsttijden. Beide besluiten noodzaken ons de processen van de brandweer verder te versterken en het toezicht daarop aan te scherpen.

We houden er rekening mee dat het Gebruiksbesluit in 2009 wordt ingevoerd. Als gevolg daarvan verwachten we dat het aantal objecten dat onder een gebruiksvergunningplicht valt zal dalen met ongeveer 70%. Hiervoor in de plaats komt een meldingsplicht. Voor de brandweer betekent dit een structurele daling van de legesinkomsten met € 70.000. Het wegvallen van de vergunningplicht leidt echter niet tot een afname van de werkzaamheden bij een gelijkblijvend niveau van veiligheid. Daarom compenseren we de terugloop in leges.

Programma Citymarketing & Externe betrekkingen

Het programma Citymarketing & Externe betrekkingen bundelt de producten en activiteiten die een relatie hebben met het promoten en verkopen van de stad. Het gaat daarbij om het aantrekken en behouden van bezoekers, kenniswerkers en toeristen maar ook om bedrijven en instellingen met de inzet van betrokken publieke en private partners. Dit doen wij samen met onze partners in de stad. Ook dit programma maakt onderdeel uit van ons voorstel voor aanpassing van de programmastructuur in paragraaf 2.5.

De activiteiten voor citymarketing hangen nauw samen met het programma Economie, het programma Cultuur en cultuurhistorie in het programma Ruimte & Bouwen.

De keuze die de Raad heeft gemaakt voor de focus op de oudste stad van Nederland heeft tot veel activiteiten, initiatieven en plannen geleid: vooral ook vanuit stad en samenleving. De Vrede van Nijmegen en het gepast aandacht besteden aan bombardement, dodenherdenking en bevrijding komen hierbij aan de orde. Tal van organisaties en particulieren hebben ons benaderd met ideeën en voorstellen, die we in de programma's proberen op te nemen. 2009 wordt ook een bijzonder jaar: het is dan 65 jaar geleden dat Nijmegen gebombardeerd maar ook bevrijd is.

Wij zullen de komende jaren de focus van 'oudste stad' stelselmatig verder invullen. De gekozen focus is verder uitgewerkt in een slogan en bijbehorende campagne. U zult dit terugzien in de aankleding van de stad, toeristische projecten, wervingscampagnes enz. Vanaf 2009 zullen dan ook steeds meer evenementen en activiteiten in het licht staan van de historie en de dynamiek van de stad. In het programma Ruimte & Bouwen maken we, met inzet van ISV-middelen, een begin met het opstellen van een strategisch uitvoeringsplan voor het "Verleden Verbeeld".

In 2007 en 2008 hebben we de stedenbanden voortgezet en van nieuwe impulsen voorzien. We gaan er daarbij vanuit dat we waar mogelijk bestaande stichtingen helpen en faciliteren (Masaya en Pskov). We helpen de Nijmeegse initiatieven ook bij het krijgen van toegang tot de LOGO-programma's (via de VNG), die voor meer financiële armslag zorgen.

Met de buurgemeenten spreken we twee maal per jaar in een formele setting. Daarnaast hebben we regelmatig overleg met clusters van gemeenten over gezamenlijke discussiepunten. We hebben goede contacten, zowel formeel als informeel, met de Stadsregio. De grote Nijmeegse projecten komen in die overleggen uitvoerig aan de orde. Dat geldt ook voor de bestuurlijke contacten met de Provincie Gelderland en met de departementen.

De Euregio is een in belang toenemend instrument voor het vergroten en verdiepen van onze

contacten met het land Nordrhein-Westfalen. Nijmegen is initiatiefnemer van een project, waarbij de grote steden in de regio samen met het Ministerie van EZ plannen en projecten ontwikkelen voor het verder versterken van grensoverschrijdende economische samenwerking en het zo efficiënt mogelijk gebruiken van de bestaande middelen zoals Interreg en Pieken in de Delta.

Om het vestigingsklimaat van de stad te verbeteren hebben we een expatbeleid ontwikkeld. Wij werken hierbij samen met de grote bedrijven en kennisinstellingen in de stad.

Op 15 mei 2008 hebben wij de Radboud Universiteit Nijmegen, voor de 85^e Dies Natalis, een leeropdracht geschonken. Er is een bijzonder hoogleraar aangezocht, die verder onderzoek en onderwijs gaat doen naar verspreiding van wetenschappelijke kennis over de historie van Nijmegen. Dit past binnen de gekozen focus in de citymarketing. De voortgang van de resultaten van de hoogleraar monitoren wij. In 2008 hebben we daarvoor binnen het programma middelen vrijgemaakt. Van 2009 tot en met 2012 voegen we daarvoor jaarlijks € 25.000 aan dit programma toe.

Citymarketing is ook vanuit het oogpunt van het ontwikkelen van de stad, en vooral van de centrumfunctie, van groot belang. Daarom willen we vanuit het Ontwikkelingsbedrijf ook bijdragen aan het vernieuwen en verbeteren van het materiaal voor citymarketing en centrumpromotie. In 2009 en 2010 dragen we uit de ABR jaarlijks € 150.000 bij aan het programma Citymarketing.

1.1.2 FINANCIEEL OVERZICHT

Nieuw beleid ¹	2009	2010	2011	2012
Programma Burgerzaken & Dienstverlening				
Verkiezingen met potlood	100	130	130	
Programma Veiligheid				
Veiligheidshuis	75	75	75	75
Nadeel leges gebruiksvergunningen	70	70	70	70
Programma Citymarketing & Externe betrekkingen				
Leerstoel RUN (t/m 2012)	25	25	25	25
Materiaal citymarketing	150	150		
Bijdrage ABR aan materiaal citymarketing	-150	-150		

Nieuwe investeringen	2009	2010	2011	2012
Programma Burgerzaken & Dienstverlening				
Stemhokjes, -bussen, -potloden	80			
Beveiliging reisdocumenten	240			

¹ alle bedragen in tabellen x € 1.000

1.2 Ruimte & Bouwen, Sport, Werk & Inkomen

PORTEFEUILLEHOUDER

Wethouder P. Depla

1.2.1 BELEID 2009

Programma Ruimte & Bouwen

De komende jaren staat het programma Ruimte & Bouwen in het teken van versterken van de ontwikkelingskansen van onze stad. Van de gemeente wordt hierbij verwacht dat ze stimuleert, kaders stelt, toetst en kwaliteit bewaakt. Daarbij spelen beeldkwaliteit en cultuurhistorische identiteit een belangrijke rol. We willen daarbij het publiek betrekken. In dit kader bereiden we de verkiezing van de mooiste plek van Nijmegen en het beste bouwplan van het jaar voor.

Nijmegen staat niet stil. Op talloze plekken ontwikkelt de stad zich. De metamorfose van de campus Heyendaal, de bouw van Fifty Two Degrees, de realisatie van Visveld en Oosterhout, de herstructurering van het Willemskwartier, de oplevering van de Limos en de ontwikkeling van Park West zijn slechts enkele voorbeelden.

Het afgelopen jaar zijn er ook belangrijke besluiten genomen over grootschalige en complexe projecten zoals de Stadsbrug, het Waalfront, de dijkteruglegging, het verkeer in de Waalsprong, de nieuwe wijken in de Waalsprong en de Spoorzone. Met elkaar zullen deze projecten grote invloed hebben op het aanzien van Nijmegen, vooral rondom de rivier.

Onder het motto 'Nijmegen omarmt de Waal' laten we zien dat onze kwalitatieve ambities groot zijn. Die ambities worden ook door andere partijen onderschreven. Niet voor niets zijn we doorgedrongen tot de rijksnota 'Mooi Nederland', waaruit ook extra rijkssteun voortvloeit. We moeten ons realiseren dat het eindresultaat van deze inspanningen pas over langere tijd zichtbaar wordt. Om het draagvlak voor deze plannen te behouden, moeten we ervoor zorgen dat de weg ernaartoe voor de stad zo aangenaam en spannend mogelijk is.

Ruimtelijke projecten worden steeds complexer en de ruimtelijke ordening is steeds verder aan het juridificeren. In dat kader is het belangrijk dat we de juridische kwaliteit van ruimtelijke plannen goed borgen. Extra kosten die we daarvoor moeten maken, zullen opgevangen moeten worden binnen de planexploitaties.

In 2008 wordt de nieuwe Wet op de ruimtelijke ordening ingevoerd. Een van de consequenties is dat we een Structuurvisie moeten maken, waarvan vaststelling in de loop van 2009 zal plaatsvinden. Hiervoor zetten we eenmalig € 100.000 in.

Het Kansenboek is daarbij een bruikbaar fundament, zodat we regie kunnen voeren op ontwikkelingen in de stad vanuit de uitgangspunten van evenwichtige spreiding van maatschappelijke voorzieningen, een evenwichtige verdeling van ruimteclaims en, waar gewenst, een profilering van bedrijventerreinen, kantoor- en detailhandellocaties en woonwijken. Zodat de ruimtelijke ontwikkeling bijdraagt aan de versterking van onze stad, maar ook zorgt voor een ongedeeld Nijmegen.

Op 23 januari 2008 heeft uw Raad de ambitieuze kadernotitie klimaat "een goed klimaat voor verandering" vastgesteld. U vraagt daarin om extra toets- en handhavingcapaciteit op de EPC-norm (energieprestatiecoëfficiënt). We gaan hiermee in 2009 starten, waarna we de komende jaren hiervoor jaarlijks €100.000 beschikbaar stellen.

Uit de onderuitputting van ISV-middelen voor cultuurhistorie kunnen we in 2009 een bedrag tot € 2 ton inzetten voor de uitwerking van onze ambitie "Verleden verbeeld". In 2008 maken we

hiermee een start. Oogmerk is om de belangrijke hoofdstukken van de rijke geschiedenis van onze stad meer zichtbaar en beleefbaar te maken voor onze burgers en voor bezoekers van buiten. Daarmee kunnen we een begin maken met het opstellen van een strategisch uitvoeringsplan. Onduidelijk is of na 2009 nog ISV-gelden beschikbaar komen voor cultuurhistorie. Dat hangt sterk af van de wijze waarop het Rijk invulling geeft aan het vervolg op het GSB.

Als daaruit niet voldoende middelen beschikbaar komen voor "Verleden verbeeld", dan zullen we in de Perspectiefnota 2010 met een nieuwe afweging komen over het vervolg.

Programma Grondbeleid

Binnen het programma Grondbeleid gaat het om de ontwikkeling en uitvoering van vastgoedprojecten. Daarbij is er altijd een relatie met andere programma's.

De afgelopen jaren heeft het Ontwikkelingsbedrijf zich gemanifesteerd als een actief en gezond gemeentelijk bedrijf, waarbinnen maatschappelijk belangrijke projecten worden gerealiseerd met goede financiële resultaten en een zich positief ontwikkelende ABR.

In het coalitieakkoord is uitdrukkelijk bepaald dat maatschappelijke projecten binnen het Ontwikkelingsbedrijf worden gerealiseerd. Projecten als Schoonhorst, Park West en Doornroosje zijn hier voorbeelden van.

Belangrijke andere projecten zijn ondermeer: Limos, Dobbelman, Josephhof, de Hessenberg, Rosa de Lima, wijkcentrum Willemskwartier en herstructurering Willemskwartier.

Andere belangrijke grootstedelijke ontwikkelingen, met name rond de Waal, zijn in gang gezet. Hierbij gaat het om het Waalfront, de Stadsbrug en onderdelen van de Waalkade. In de Voortgangsrapportage Grote Projecten geven we twee maal per jaar een compleet overzicht van alle projecten.

We hebben het verdienend vermogen van het Ontwikkelingsbedrijf versterkt. Onze risico-analyses zijn verbeterd en we besteden extra aandacht aan risicomangement. We slagen er beter in om projecten met een positief resultaat te laten sluiten, waardoor de reservepositie van de ABR sterk is verbeterd.

Financieel heeft het Ontwikkelingsbedrijf vanuit de ABR de afgelopen jaren bijdragen geleverd aan de Algemene Dienst. Denk hierbij aan de bijdrage uit de ABR aan de planexploitatie Waalsprong, waarmee de Algemene Dienst ruim € 11 miljoen heeft kunnen vrijspelen. Maar ook de landelijke tegenvaller op het BTW compensatiefonds in een korting op de algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Uw Raad besloot dat het Ontwikkelingsbedrijf vanuit de ABR hieraan structureel € 700.000 moest bijdragen.

Op basis van een risico-analyse is het risico voor de ABR van het Ontwikkelingsbedrijf door uw Raad vastgesteld op € 33,5 miljoen. Op basis van de huidige groeicijfers loopt de ABR op naar € 40,4 miljoen in 2011. Dit betekent dat er afgerond € 7 miljoen beschikbaar komt voor inzet in projecten in de stad.

In paragraaf 2.5 laten we zien dat het verantwoord is in de periode tot 2011 een bedrag van in totaal € 27 miljoen aan de ABR te onttrekken. Daarmee realiseren we een al geraamde verlaging van de bijdrage uit de algemene middelen aan het programma. Ook verminderen we daarmee de subsidieverwachting in de planexploitatie Waalsprong, wat weer extra mogelijkheden schept voor de verkeersstructuur Waalsprong. Op deze manier wordt maximaal ingezet op investeringen die noodzakelijk zijn om Nijmegen en de Waalsprong bereikbaar te houden.

En we maken extra beleidsinvesteringen mogelijk in onder andere mobiliteit en sport in combinatie met openbare ruimte en groen, waardoor in het reguliere investeringsplan ruimte blijft voor andere beleidsinvesteringen. Deze inzet brengen we in beeld bij de betreffende programma's.

Vanaf 2012 ontlasten we het investeringsplan nog verder door de verwachte opbrengst van Bijsterhuizen in te zetten. Daarmee hebben we voor Koers West de gemeentelijke bijdragen beschikbaar.

In het nieuwe GSO-contract is Koers West als sleutelproject opgenomen. Dat betekent dat we voor de periode tot en met 2011 € 9 miljoen aan provinciale bijdragen ontvangen voor Koers West.

Met deze inzet van de hierboven beschikbaar komende financiële middelen uit de ABR wordt het belang van het Ontwikkelingsbedrijf voor Nijmegen en de mogelijkheden voor het verder ontwikkelen van de stad expliciet gemaakt.

Dit geldt voor onderzoek/haalbaarheidsstudies die gedaan moeten worden naar de haalbaarheid van projecten en het strategisch in de markt zetten hiervan. Maar ook voor het uitvoeren van de grote, complexe, fysieke projecten in de stad. De voorbeelden zijn hierboven al benoemd. En niet te vergeten is het Ontwikkelingsbedrijf Nijmegen van belang waar het gaat om het financieel beleid en de investeringsruimte voor projecten in de stad Nijmegen met de inzet van miljoenen euro's in projecten ter ontlasting van de Algemene Dienst en ten behoeve van het creëren van nieuwe investeringsruimte.

Programma Werk & Inkomen

In 2006 en 2007 is het bijstandsbestand met bijna een kwart gedaald. In het Bestuursakkoord hebben Rijk en Gemeenten prestatieafspraken gemaakt over de bestandsdaling voor deze regeerperiode. Vertaald naar Nijmegen betekenen die afspraken dat we tot en met 2010 een verdere bestandsdaling van netto 765 klanten als doel stellen.

In het Toekomstscenario voor Werk & Inkomen, dat wij in april 2008 aan uw Raad voorlegden, hebben wij prognoses gemaakt voor klantenaantallen, budgetten, instrumenten en personeel. Om de geformuleerde ambitie voor de komende jaren te halen, blijft de focus op maximale uitstroom door reïntegratie en handhaving noodzakelijk. Wel zullen we in het instrumentarium voor de reïntegratie accentverschuivingen moeten toepassen, om er voor te zorgen dat we voor iedereen een passend aanbod hebben.

Voor de Wwb zijn de financiële gevolgen van de daling van het uitkeringsbestand positief: in 2007 hebben we voor het eerst minder geld aan uitkeringen uitgegeven dan het beschikbare budget. Daling van het uitkeringsbestand heeft ook een effect op de uitkering van het Gemeentefonds. In paragraaf 2.1 brengen we dat effect in beeld.

In een aparte bijlage bij deze Perspectiefnota laten we zien hoe de bestandsdaling van de afgelopen jaren is verwerkt in de uitvoeringsorganisatie en hoe de bijbehorende, financiële ruimte is ingezet. Tevens brengen we in beeld welke taken door de afdelingen Werk & Inkomen en Zorg & Inkomen worden vervuld en welke financiële stromen daarmee gemoeid zijn.

In samenhang met het al genoemde toekomstscenario formuleren we nauwkeuriger hoe we om willen gaan met toekomstige bestandsdalingen en welke spelregels we willen hanteren voor de formatieve en financiële gevolgen.

De daling van het uitkeringsbestand vertalen we in een lagere bijdrage van € 2 miljoen vanuit de algemene middelen aan het programma Werk & Inkomen. Van dat bedrag wordt € 1,25 miljoen gerealiseerd door vermindering van het aantal klantmanagers en de bijbehorende ondersteunende functies. Nog eens € 0,25 miljoen wordt taakstellend gerealiseerd op andere uitvoeringskosten die gerelateerd zijn aan de bestandsomvang.

Deze cijfers veronderstellen dat we doorgaan op de stringente manier met reïntegratie en handhaving in ons Wwb-beleid. Op dit terrein terugnemen van ambities zal direct leiden tot tekorten in de begroting, omdat dan de noodzakelijke daling van de uitvoeringsorganisatie niet kan worden gerealiseerd.

Het overblijvende deel realiseren we door vanuit het I-deel de komende vier jaar een bedrag van € 5 ton per jaar in te zetten voor extra menskracht voor schuldhulpverlening. De ruimte daarvoor in het I-deel ontstaat, doordat het teruglopende uitkeringsvolume ook een lagere, gewens-

te stand van het I-deel rechtvaardigt. Gingen we tot voor kort uit van een gewenste stand van € 9 miljoen, voor 2008 zal het uitkeringsvolume ongeveer € 70 miljoen bedragen, zodat het I-deel met € 7 miljoen voldoet aan de door uw Raad bepaalde zekerheidsdoelstelling van 10% van het uitkeringsvolume.

De ambitie uit het coalitieakkoord om de wachtlijst voor schuldhulpverlening weg te werken hebben we gerealiseerd. Extra preventieve activiteiten kunnen het ontstaan van nieuwe wachtlijsten helpen voorkomen. Door de extra inzet van 5 fte verkorten we de doorlooptijd bij eerste aanmelding. Klantmanagers krijgen tevens ruimte om niet verschijnende klanten actief te benaderen en te bewegen alsnog te komen of door te geleiden naar andere maatschappelijke hulpverlening. Hierdoor kan de aanzienlijke uitval teruggedrongen worden. De ruimte voor deze extra inzet vanuit het I-deel ontstaat, door de hierboven geschetste lagere 10% drempel.

Over de periode 2007 t/m 2009 zijn daarnaast extra, incidentele middelen toegevoegd aan het gemeentefonds om in te zetten voor schuldhulpverlening. Hiermee willen we subsidie voor onder andere Inter-Lokaal, preventief budgetbeheer, meer capaciteit bij Iriszorg en stabiliseringstrajecten bekostigen. Tevens willen we deze gelden inzetten om enkele onorthodoxe projecten op het gebied van schuldhulpverlening te financieren. Uw Raad heeft hier op 26 maart jl op aangedrongen.

In het kader van GSO-3 krijgen we van de Provincie extra middelen voor wijkverbetering in Neerbosch Oost en delen van Dukenburg en Lindenholt. Intensivering van schuldhulp maakt onderdeel uit van die wijkverbeteringsprogramma's. Ook in het actieplan Hatert komt daarvoor wellicht nog ruimte.

In de komende jaren vindt er een flinke rijksbezuiniging op het werkdeel plaats. Om de reïntegratie en de gesubsidieerde arbeid op peil te houden is daarom extra geld nodig. Ook voor het minimabeleid verwachten we extra middelen uit te moeten geven. Het Inkomensdeel biedt hiertoe ruimte, waardoor we deze extra inspanningen kunnen opvangen binnen het programma Werk & Inkomen.

Programma Sport

In 2009 gaan we door met het versterken van de bestaande vier programmalijnen: verhogen van de sportdeelname, het versterken van sportverenigingen, kwalitatief goede sportaccommodaties en het stimuleren van Topsport. We zetten hierbij vooral in op het structureel op peil brengen van binnen- en buitensportaccommodaties en het oplossen van het achterstallig onderhoud.

Voor het Goffertbad hebben we in het verleden in de jaarlijkse subsidie aan Sportfondsen geen rekening gehouden met een bijdrage voor groot onderhoud. In het kader van gezonde bedrijfsvoering, handhaving van het door uw Raad vastgestelde kwaliteitsniveau én wetgeving ten aanzien van de zwembaden vinden we het noodzakelijk om hiervoor structureel € 30.000 beschikbaar te stellen. Daarnaast lossen we het structurele exploitatietekort op door € 40.000 toe te voegen aan dit programma, waarmee we voor de exploitatie van het Goffertbad een sluitende subsidieafpraak met Sportfondsen Nijmegen BV kunnen maken.

Ook voegen we in 2009, 2010 en 2011 in totaal € 400.000 toe aan het programma Sport om bij te kunnen dragen in noodzakelijke vervangingsinvesteringen voor de zwembaden West en Dukenburg.

De zogenaamde BOS-regeling maakt vakleerkrachten voor het bewegingsonderwijs mogelijk om buurt-, onderwijs- en sportactiviteiten te stimuleren. Na 2009 verdwijnt de BOS-regeling. Omdat deze activiteiten ook de wijkstructuur versterken en de sportieve impact van scholen verbreden, zetten wij vanaf 2010 hiervoor € 60.000 in. Overigens zien we hier een grote samenhang met de nieuwe impulsregeling voor combinatiefuncties van het rijk, waarin wij meedoen vanuit de programma's Sport, Onderwijs en Cultuur.

Bestuursprogramma

Om de Sporthal Horstacker weer haar multifunctionele functie terug te geven na vertrek van Matrixx Magixx naar het Huis van de Topsport investeren we in 2011 een bedrag van € 530.000. Als gevolg van de privatisering van de hockeyaccommodaties zijn de lasten voor de clubs gestegen. Ter bevordering van de breedtesport stellen we in 2009 eenmalig € 210.000 beschikbaar om de toegankelijkheid van de hockeysport betaalbaar te houden.

In het kader van de ongedeelde stad trekken we tevens € 1 miljoen uit in het investeringsplan voor de verbetering van de accommodatie van Quick 1888, om de club te helpen haar maatschappelijke functie in stand te houden

Daarnaast investeren we vanuit de ABR € 3 miljoen in de groene inpassing van het Topsport & Innovatiepark en € 1 miljoen in de herinrichting van het sportcomplex Park West.

1.2.2 FINANCIEEL OVERZICHT

Nieuw beleid	2009	2010	2011	2012
Programma Ruimte & Bouwen				
Structuurvisie	100			
Handhaving EPC-normen (klimaat)	50	100	100	100
Verleden Verbeeld (ook in 2008)	200			
Bijdrage ISV Verleden verbeeld (ook in 2008)	-200			
Programma Werk & Inkomen				
Schuldhelpverlening 5 fte extra	500	500	500	500
Programma Sport				
Voortzetting BOS		60	60	60
Groot onderhoud Goffertbad	30	30	30	30
Exploitatie Goffertbad	40	40	40	40
Bijdrage vervangingsinvesteringen zwembaden	150	150	100	

Nieuwe investeringen	2009	2010	2011	2012
Programma Sport				
Sporthal Horstacker weer multifunctioneel			530	
Betaalbaarheid hockeyaccommodaties	210			
Ondersteuning Quick	1.000			

Inzet middelen ABR	2008/2009
Programma Grondbeleid	
Restant bezuiniging BTW Ontwikkelingsbedrijf	2.400
Planexploitatie Waalsprong (subsidieverwachting)	12.000
Herontwikkeling Hart van Dukenburg	1.000
Programma Sport	
Groene inpassing Topsport & Innovatiepark	3.000
Sportvoorzieningen Park West	1.000

1.3 Wijken, Openbare ruimte, Spelen, Maatschappelijke opvang

PORTEFEUILLEHOUDER

Wethouder H. van Hooft sr.

1.3.1 BELEID 2009

Programma Wijken

De verbetering van de leefbaarheid in de wijken staat in dit programma voorop, samen met het versterken van sociale relaties en samenhang. In het coalitieakkoord zijn daarvoor structureel extra middelen ingezet in dit programma.

Inmiddels heeft de Provincie voor GSO-3 een bedrag van € 7,5 miljoen beschikbaar gesteld voor de wijkverbeteringsprogramma's in Neerbosch Oost en in delen van Dukenburg en Lindenholt. De invulling en uitvoering van deze programma's geeft de wijkaanpak de komende tijd weer nieuwe impulsen.

De uitwerking van het actieplan Hatert heeft veel vertraging opgelopen, door de landelijke onduidelijkheid over de financiering. Wij verwachten midden 2008 met de samenwerkingspartners overeenstemming te hebben bereikt, zodat we de afspraken met het Rijk kunnen vastleggen in een charter en met de uitvoering kunnen beginnen.

In het kader van de 'ongedeelde' stad zetten we de wijkaanpak onverminderd voort door € 1,5 miljoen beschikbaar te stellen voor het wijkcentrum Heseveld. Daarnaast reserveren we € 1,25 miljoen voor het actieplan 'Hatert', bestemd voor de verbouwing van het wijkcentrum.

De exploitatie van de kinderboerderijen vormt binnen het programma Wijken een structureel probleem. Via een eenmalige EFRO-subsidie en een bijdrage van de gemeente konden we voor de periode 2006 tot midden 2008 de weekendopenstelling veilig stellen. Om de weekendopenstelling te blijven behouden zetten we nu structureel € 30.000 in. In 2009 komen we met een overkoepelende visie voor alle kinderboerderijen.

Programma Openbare Ruimte

In het programma Openbare Ruimte blijven we de nadruk leggen op het beleid voor 'Schoon, Heel en Veilig'. De jaarlijkse uitbreiding en intensivering van het te onderhouden areaal openbare ruimte legt druk op het beschikbare budget. Toch slagen we er ieder jaar in om de stad schoon te houden en de waardering van de burger hiervoor laat zien dat we dit goed doen. De technische staat van de verhardingen, de kunstwerken als bruggen en fietstunnels, het openbaar groen en de openbare verlichting gaan we de komende periode meer gestructureerd in beeld brengen. Een meerjarenplan voor groot onderhoud aan wegen verwachten we begin 2009 vast te stellen.

Ook het toezicht en de handhaving in de openbare ruimte komen onder druk te staan bij areaaluitbreiding, als daar geen of onvoldoende dekking tegenover staat. Met al onze bouwplannen blijft dat ook de komende periode een punt van extra aandacht.

Vanuit nieuwe wettelijke regelgeving krijgen wij als gemeente de verplichting om kabels en leidingen die in ons bezit zijn te registreren. De zogenoemde Grondroedersregeling is bedoeld om graafschade te voorkomen en geldt voor alle eigenaren van kabels en leidingen. Om aan de eisen van deze regeling te voldoen zetten we in 2009 een investeringsbudget van € 380.000 in om het systeem op orde te krijgen en vanaf 2009 houden we rekening met € 100.000 aan jaarlijkse exploitatiekosten.

Bestuursprogramma

Programma Maatschappelijke opvang

Vanuit de 'veilige' en 'solidaire' stad uit het coalitieakkoord zetten we de veelplegersaanpak voort. Deze aanpak is gericht op het voorkomen van overlast en criminaliteit en is nodig om maatschappelijke schade te beperken. In het programma Maatschappelijke opvang richten we ons bij de veelplegersaanpak op budgetbeheer, de begeleiding bij wonen en de kosten voor doorontwikkeling en het casusoverleg. De aanpak is ontwikkeld met astructurele middelen. Nu stellen we hiervoor structureel € 220.000 per jaar beschikbaar.

Hier ligt een nauwe relatie met het Veiligheidshuis. De regierol die we daar vorm geven, zal zeker ook de veelplegersaanpak ten goede komen.

Om iedereen mee te laten doen in de Nijmeegse samenleving is een differentiatie van woonvoorzieningen noodzakelijk. De doorstroom vanuit de opvangvoorzieningen is goed, tegelijkertijd constateren wij dat nog niet alle doelgroepen op de meest geschikte plek terecht kunnen komen. Wij denken dan aan woonvoorzieningen voor jongeren (tienermoeders), voor verslaafden, maar ook aan voorzieningen aan de onderkant van de woningmarkt. Bij dit soort voorzieningen is begeleiding een essentieel onderdeel om de woonvorm ook te kunnen realiseren. Bij de multiprobleemaanpak is de begeleiding die wordt ontwikkeld zelfs zeer intensief middels gezinscoaches.

Deze laatste ontwikkeling financieren we overigens voornamelijk met gelden vanuit het rijk en provincie. In de wijkverbeteringsprogramma's van GSO-3, waarvoor wij van de Provincie € 7,5 miljoen aan bijdrage krijgen voor de periode 2008-2011, zijn sociale uitsluiting en diversiteit speerpunten. Om ook buiten de GSO-gebieden hierop aan te kunnen sluiten, nemen we een extra budget op in dit programma, dat oploopt naar € 80 mille in 2012.

Voor het bestrijden van huiselijk geweld komt wellicht ruimte vrij door een structurele bijdrage van het Rijk. Daarnaast ontvangen we voor de jaren 2008, 2009 en 2010 een extra bijdrage van het Rijk van € 83 mille per jaar voor de regionale coördinatie van het bestrijden van kindermishandeling. Die bedragen zijn hier niet meer in beeld gebracht, omdat uw Raad daarover aparte besluiten krijgt voorgelegd.

1.3.2 FINANCIEEL OVERZICHT

Nieuw beleid	2009	2010	2011	2012
Programma Wijken				
Kinderboerderij exploitatie	30	30	30	30
Programma Openbare ruimte				
Grondroedersregeling	100	100	100	100
Programma Maatschappelijke opvang				
Veelplegersaanpak	220	220	220	220
Woonbegeleiding voor specifieke doelgroepen	10	30	50	80

Nieuwe investeringen	2009	2010	2011	2012
Programma Wijken				
Wijkcentrum Heseveld		1.540		
Actieplan Hatert	1.250			
Programma Openbare ruimte				
Grondroedersregeling	380			

1.4 Zorg & Welzijn, Jeugd, Integratie & Emancipatie

PORTEFEUILLEHOUDER
Wethouder L. Scholten

1.4.1 BELEID 2009

Programma Zorg & Welzijn

Het lokaal gezondheidsbeleid willen wij de komende jaren versterken. Een belangrijke basis hiervoor vormen cijfers over de gezondheid van de bevolking in de stad, maar ook in de wijken. Dit vraagt vooral om een kwantitatieve uitbreiding van onderzoeken naar de gezondheid van de bewoners in de stad.

Speerpunten in het lokaal gezondheidsbeleid zijn de komende jaren:

- wijkgerichte gezondheidsprojecten, te beginnen in Hatert
- alcoholpreventie onder jeugd
- terugdringen van bewegingsarmoede
- verminderen overgewicht

Het gezondheidsproject Hatert willen we financieren uit de middelen die voor het actieplan Hatert beschikbaar komen. Met betrekking tot de twee laatste speerpunten is Nijmegen geselecteerd als een van de gemeenten die in aanmerking komt voor het Nationaal Actieplan Sport en Bewegen. Het Rijk financiert de eerste drie jaren en stelt als voorwaarde dat de gemeente ook een deel voor haar rekening neemt. We zoeken naar financiële mogelijkheden binnen de programma's om dit te realiseren.

Voor de versterking van het gezondheidsbeleid is extra geld nodig. We zullen dit financieren uit de middelen die bij het coalitieakkoord zijn toegekend aan het programma gezondheidszorg.

Voor het verbeteren van het volgen van de sociale en lichamelijke ontwikkelingen van jeugdigen van 0-18 jaar en voor het verbeteren van het opsporen van risicokinderen wordt het met ingang van 1 januari 2009 wettelijk verplicht dat de Jeugdgezondheidszorg met het Elektronisch Kinddossier gaat werken. Dit leidt in 2009, 2010 en 2011 tot een hogere eenmalige bijdrage aan de GGD, die slechts deels worden gedekt door inkomsten van het Rijk. Met name de eenmalige investeringslasten zijn onvermijdelijk. Vanaf 2011 is er sprake van structurele kosten die beperkt worden gedekt door inkomsten van het Rijk. Vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) zetten we middelen in voor die investeringskosten aangezien het gaat om een essentieel onderdeel van ons preventief jeugdzorgbeleid, dat past binnen prestatieveld 2 van de Wmo.

Om een nieuwe aanpak van zwaardere problemen in de stad te ontwikkelen zetten we vanaf 2009 € 100.000 in op versterking en uitbreiding van het maatschappelijk werk voor specifieke doelgroepen zoals multiprobleemhuishoudens, Antillianen en Marokkanen. Op dit moment dreigen er wachtlijsten te ontstaan bij het maatschappelijk werk, omdat zwaardere problemen ook veel meer tijd kosten dan de normtijd die wij hanteren. Met deze extra middelen kunnen wij de noodzakelijke extra uren financieren voor de zwaardere dossiers.

Voor het verder realiseren van de ongedeelde en solidaire stad willen we extra investeringsruimte inzetten voor het domein zorg en welzijn. In 2009 en 2010 investeren we in inpassing van de jeugdgezondheidszorg in wijkvoorzieningen als het nieuwe wijkcentrum Heseveld en De Wieken. Daarnaast investeren we in 2009 € 200.000 in diverse aanpassingen en vervangingen voor de Dierenambulance, parkeerruimte en toegankelijkheid voor gehandicapten en noodzakelijke aanpassingen bij twee hobbywerkplaatsen.

Programma Jeugd

Binnen het programma Jeugd hebben we voor de komende jaren een aantal belangrijke speerpunten, zoals de realisering van Centra voor Jeugd en Gezin, het voeren van integraal beleid gericht op een stedelijke aanpak voor de oudere jeugd (12+jeugd) en meer aandacht voor jeugdparticipatie en jeugdinformatie.

Het beleid van de minister van Jeugd en Gezin is er op gericht om in de gemeenten in 2011 een dekkende structuur van Centra voor Jeugd en Gezin (CJG) te hebben staan. Dit zijn loketten in de wijk waar jeugdigen, ouders en professionals terecht kunnen met vragen over opgroeien, opvoeden en hulp. Ook wordt er een solide structuur verwacht op het gebied van afstemming en coördinatie van hulp.

Dit vraagt om investeringen voor de realisering van één loket, waarschijnlijk per stadsdeel en bij voorkeur bij de openwijkscholen, in activiteiten als opvoedondersteuning, realisering verplichte opvoedondersteuning, lichte hulp en dergelijke, in versterking van de bestaande zorgstructuren (Zorgadviesteams), in samenwerkingsverbanden en in de technische infrastructuur als een website over opvoeden, de verwijzindex voor risicjongeren, regionale afstemming etc.

Eigenlijk is Nijmegen al jarenlang een voorloper op dit terrein met haar aanpak van Kijk op Kleintjes en met haar stadsbrede dekkende structuur van zorgadviesteams voor kinderen van 0 tot 19 jaar. Via de BDU jeugdgezondheidszorg en middelen uit de Wmo prestatieveld 2 financieren wij onze gemeentelijke zorgstructuur voor de jeugd. Met de nieuwe middelen gaan wij de bestaande structuur verder uitwerken, waarbij de ouders met hun vragen en behoefte aan opvoedingsondersteuning meer centraal zullen komen te staan.

Uitgangspunt is dat we in Hatert, als onderdeel van het actieplan Hatert, starten met een CJG. We sluiten daarbij zoveel mogelijk aan bij de bestaande structuur van het consultatiebureau en het zorgadviesteam van de openwijkschool. Het Rijk integreert vanaf 2008 een aantal bestaande geldstromen in de Brede Doeluitkering CJG en voegt daar vanuit het regeerakkoord wat nieuw geld aan toe. Naar verwachting kan dat nieuwe geld oplopen tot € 1 miljoen in 2011 en volgende jaren. Daarover leggen we uw Raad binnenkort een afzonderlijk voorstel voor. In deze Perspectiefnota houden we rekening met een olopend bedrag, van € 1 ton in 2009 tot € 4 ton in 2012, als gemeentelijke bijdrage. Daarnaast reserveren we investeringsgeld om bij de ontwikkeling van nieuwe wijkvoorzieningen de realisatie van een centrum voor jeugd en gezin mede mogelijk te maken.

Zoals gezegd gaan we integraal beleid voeren op de 12+ jeugd. Daar waar het gaat om de overlastgevende groepen zullen we dit in afstemming doen met de programma's Veiligheid en Wijken. Binnen het programma Jeugd ligt de taak om integraal beleid te maken op het gebied van de activiteiten, ondersteuning, zorg en repressie. Dit zullen we in eerste instantie in Dukenburg starten, maar het is nadrukkelijk de bedoeling deze aanpak te laten uitwaaiëren over de hele stad. De financiering zal voor een belangrijk deel uit de provinciale GSO middelen gehaald moeten worden, waarmee de keuze voor de wijken waar we zullen starten al gemaakt is.

We zullen starten met het project "Op jezelf" voor 18+ risicjongeren in Dukenburg en Lindenholt van Inter-Lokaal in samenwerking met Tandem en Iriszorg. Het gaat om een groep jongvolwassenen die vaak geen werk hebben of scholing volgen en jongeren, die voor overlast zorgen en ongewenst gedrag vertonen. Ook hier zal het grootste deel van de kosten van 'Op jezelf' worden gedekt uit GSO-middelen (€ 150.000). Daarnaast zal in de stedelijke aanpak onder andere de aanpak van loverboys aan de orde komen.

Daarnaast starten we in 2009 met de herontwikkeling van De Horstacker in Lindenholt. De beschikbare ruimte voor jongeren zal terugkomen in twee nieuwe jeugdvoorzieningen: het voormalige Quick pand en het voormalige NIM pand. Het exploitatiebudget van Sprokkelenburg komt nagenoeg geheel ten gunste van de exploitatie van het NIM Pand. Het gaat om het

opvangen van het jaarlijkse exploitatietekort voor het jongerencentrum voor de Ackerwijken in het Quickpand.

Jeugd is een breed thema, dat in vele programma's terugkomt. Vorig jaar, in de discussies over de raadsthema's, heeft uw Raad al de behoefte uitgesproken aan een breed overzicht, over de programma's heen. In de eerste helft van 2009 willen wij een brede nota jeugdbeleid aan uw Raad voorleggen, om alle facetten van het gemeentelijk jeugdbeleid in hun samenhang neer te kunnen zetten. De resultaten van inmiddels in gang gezet onderzoek naar behoeften van de Nijmeegse jeugd maken daar onderdeel van uit.

Zoals we in de Inleiding al schreven, vertalen we de conclusies weer naar de programma's, waarmee de uitvoering onderdeel wordt van de jaarlijkse cyclus van groten en verantwoorden.

Programma Integratie & Emancipatie

Zoals in het coalitieakkoord is gesteld, staan we nog steeds achter de speerpunten van het deltaplan integratie: inburgering, onderwijs, participatie en ontmoeting in de wijk. Op basis van het deltaplan ontwikkelen we een nieuw uitvoeringsprogramma, waarin we veel aandacht besteden aan inburgering. Daarnaast richten we ons sterk op interculturalisatie van instellingen en organisaties binnen onze gemeente en onze eigen loketten.

Uitdagingen voor de komende periode liggen bij de maatschappelijk zorg voor uitgeprocedeerden na de pardonregeling, het verder versterken van bestuurlijk en ambtelijk draagvlak voor integratievraagstukken (integratie doen we met z'n allen) en het behalen van het beoogde aantal inburgeringstrajecten. Hierbij zetten we in op de kwaliteit van de trajecten, waarin participatie centraal staat.

De "pardonners" kunnen na hun lange, onzekere situatie nu een nieuw bestaan opbouwen in Nijmegen. Wij zoeken een manier om dit proces te volgen en zonodig te ondersteunen.

We gaan verder met een voortvarende implementatie van de notitie seksuele diversiteit 'hand in hand'. Ons bereiken de laatste maanden verontrustende signalen dat het geweld tegen homo's en lesbische vrouwen in de publieke ruimte weer toeneemt. Recentelijk hebben we een convenant ondertekend met Minister Plasterk, waarmee we een van de koplopergemeenten zijn geworden voor homobeleid. In afstemming met de adviescommissie homo/lesbisch beleid en het COC zullen wij ons beraden over de besteding van de € 75.000 die de gemeente eenmalig ter beschikking krijgt van Plasterk. Uw Raad zal hier uiteindelijk een besluit over nemen eind 2008.

Rond 8 maart jl. – internationale vrouwendag – hebben wij een overleg gehad met diverse instellingen van Nijmegen over de emancipatienota van minister Plasterk. Tijdens dat overleg bleek dat met name huiselijk geweld en eengerelateerd geweld thema's zijn waar instellingen behoefte hebben aan versterking van de onderlinge afstemming en samenwerking. In samenwerking met het Gelderse emancipatiebureau Enzovoorts komen wij met een verdere actualisatie van ons emancipatiebeleid. Vooralsnog zijn hier geen extra middelen voor nodig.

Tenslotte willen we in de komende periode nauw aansluiten bij de wijkgerichte aanpak en daarbinnen voortrekker zijn van integratiethema's.

Ook in de wijkverbeteringsprogramma's van GSO-3 is diversiteit een speerpunt.

Bestuursprogramma

1.4.2 FINANCIËEL OVERZICHT

Nieuw beleid	2009	2010	2011	2012
Programma Zorg & Welzijn				
Maatschappelijk werk voor specifieke doelgroepen	100	100	100	100
Elektronisch Kinddossier	406	163	50	50
Dekking via Wmo	-406	-163	-50	-50
Programma Jeugd				
Stedelijk netwerk Centra Jeugd en Gezin	100	200	300	400
2 jongerencentra Lindenholt (1 bestaand geld)	72	72	72	72

Nieuwe investeringen	2009	2010	2011	2012
Programma Zorg & Welzijn				
Locatie jgz in Heseveld/Daniëlsplein		400		
Locatie jgz in de Wieken	220			
Aanpassingen en vervangingen	200			

1.5 Economie, Onderwijs, Cultuur, Personeel & Organisatie

PORTEFEUILLEHOUDER
Wethouder H. Kunst

1.5.1 BELEID 2009

Programma Economie

We streven naar een goed ondernemersklimaat, een sterke binnenstad, een betere bereikbaarheid en een duurzame economische groei. Een stad die aantrekkelijk is om in te werken en waar elke inwoner die wil en kan werken, aan het werk is.

De verwachtingen voor de toekomst zijn positief te noemen. Daarbij is het duidelijk dat de traditionele industrie plaats maakt voor een meer kennisgeoriënteerde economische structuur. Tegen deze achtergrond is het essentieel dit veranderingsproces optimaal te faciliteren en vooral ook voldoende werkgelegenheid voor de nabije toekomst te waarborgen. De mate waarin we hierin slagen is immers bepalend voor onze concurrentiepositie, ook in mondiaal perspectief. Enerzijds zien we een beweging waarbij bedrijven activiteiten met een lagere toegevoegde waarde verplaatsen. Anderzijds zien we een aanwas van bedrijven in omgevingen die zich kenmerken door aanwezigheid van veel kennispotentieel. Een beeld dat past in de ontwikkeling van de afgelopen decennia, waarbij de cijfers aantonen dat er een veranderingsproces gaande is.

Het is noodzakelijk optimaal in te spelen op deze veranderende economische omgeving en hierbij kansen maximaal te benutten. Juist Nijmegen heeft met de Radboud Universiteit Nijmegen, het Universitair Medisch Centrum, de Hogeschool Arnhem-Nijmegen en de kennisintensieve bedrijven een bijzonder sterke uitgangspositie. Nijmegen kent daarnaast een relatief hoog opgeleide beroepsbevolking.

De groeipotentie is met name gelegen in samenwerkingsvormen, clusters, waarbij eerder genoemde partijen samenwerken. Dit zal resulteren in nieuwe producten met hogere toegevoegde waarde en nieuwe werkgelegenheid. Onze inzet is gericht op het verder verankeren en uitbreiden van de sterkste clusters, semiconductors en health. Clusters die ook door het ministerie van Economische zaken als kansrijk zijn betiteld en worden beschouwd als dé trekpaarden van de Nederlandse economie. Getuige ook de forse financiële bijdragen vanuit Pieken in de Delta eerder dit jaar.

Goede en voldoende werklocaties zijn van evident belang. We zien de werkgebieden Heijendaal en Winkelsteeg, met de Novio Tech Campus Nijmegen, als dé locaties voor kennisintensieve en innovatieve bedrijvigheid in de stad. Dit zijn kristallisatiepunten voor nieuwe werkgelegenheid. Hier kunnen onderwijs, onderzoek en bedrijfsleven in lerende kennisallianties hun klanten en marktnetwerken benutten. Het concept Novio Tech Campus Nijmegen, dat moet resulteren in een hoogwaardig werklandschap/campus voor kennisintensieve bedrijvigheid in Nijmegen, werken we verder uit. Vanuit het Ontwikkelingsbedrijf financieren we een bedrag van € 100.000 voor zowel 2009 als 2010, terwijl we tevens in diezelfde jaren € 50.000 per jaar voor acquisitie vanuit het Ontwikkelingsbedrijf inzetten. We realiseren dit door in het programma Grondbeleid een planexploitatie te starten voor Novio Tech.

We ontwikkelen een additioneel acquisitieprogramma, gericht op het aantrekken van een substantieel aantal extra banen, die passen bij het profiel van de stad en inspelen op de groeiende

beroepsbevolking. Dit programma zal, zoals reeds toegelicht in de Raadskamer van maart 2008, onder andere bestaan uit het ontwikkelen van de “etalage van Nijmegen”. Daarnaast richt het programma zich op economische promotie nationaal en internationaal. Tenslotte zal het programma inspelen op bewegingen in de markt. Hierbij is het inrichten en onderhouden van een acquisitienetwerk een must.

Programma Onderwijs

In het kader van onze ambitie “ongedeelde stad” investeren we in het tegengaan van segregatie in het onderwijs. De eerste afspraken hierover zijn met schoolbesturen gemaakt bij de besluitvorming over de doordecentralisatie onderwijshuisvesting. We werken samen met schoolbesturen en ouders aan centrale inschrijving, voorlichtingsactiviteiten in het basisonderwijs en ondersteunen zogenaamde ouderinitiatieven. Het rijk heeft de Nijmeegse ambitie ondersteund met een extra financiële bijdrage van € 50.000.

In het kader van het Leerlingenvervoer zijn we geconfronteerd met een tegenvaller die we reeds hebben gemeld bij de Jaarrekening 2007 en ook in de Marap 2008. Door een omissie in het contract met de vervoerder moet voor niet rolstoelgebonden leerlingen onder de 4 km worden bijbetaald. Daarnaast doet zich een stijging voor van de individuele aanvragen, die als onbeïnvloedbaar effect moet worden aangemerkt. We houden in totaal rekening met jaarlijkse extra kosten van € 142.000.

In het bestuursakkoord hebben Rijk en gemeenten afspraken gemaakt over een gezamenlijke inzet op het gebied van de brede school. Doel is het verder stimuleren van de brede school, een grotere samenhang in het aanbod van onderwijs, sport, cultuur en buitenschoolse opvang en versterking van de gemeentelijke regierol.

Het Rijk stelt met ingang van 2008 geld beschikbaar via de “impulsregeling combinatiefuncties”. Daarmee kunnen we in de stad een aantal functionarissen betalen die werken op het snijvlak van onderwijs, cultuur en sport. Voor de vereiste cofinanciering zetten wij vanaf 2009 bijna € 1,8 ton in, dat in 2012 oploopt naar € 2,9 ton. In het programma Sport reserveerden we hiervoor vorig jaar al een bedrag van € 2 ton en hierna stellen we voor ook in het programma Cultuur ruimte te maken om bij te dragen.

De evaluatie van de openwijkscholen is inmiddels afgerond. Eind 2008 leggen wij een hernieuwd beleidskader voor de openwijkscholen aan uw Raad voor.

Het bestrijden van voortijdig schoolverlaten blijft een belangrijke ambitie van ons College. Medio 2008 verwachten wij uw Raad een voorstel voor te kunnen leggen over FC Nijmegen, de geïntegreerde voorziening voor risicoleerlingen van het voortgezet onderwijs en het ROC. Vanuit GSO-middelen willen wij de zorgstructuur rond het MBO op het ROC verder versterken. Ook zullen we de kwalificatieplicht tot 18 jaar verder uitwerken.

Het Citadelcollege in de Waalsprong is niet meegenomen bij de doordecentralisatie onderwijshuisvesting. De financiering van de school voor voortgezet onderwijs in de Waalsprong wordt gebaseerd op de autonome toename van het gemeentefonds en op de groei van het aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs. De omvang van de benodigde investering is afhankelijk van onder andere de locatiekeuze, de duur van de tijdelijke huisvesting en keuzes van het schoolbestuur. In de loop van 2008 ontstaat hierover meer duidelijkheid.

Bij de doordecentralisatie onderwijshuisvesting is aangegeven dat er nog onderzoek gedaan wordt naar nieuwbouw voor het speciaal onderwijs, de Kristallisschool. Het haalbaarheidsonderzoek wordt naar verwachting op 1 juli 2008 afgerond. Dan wordt ook duidelijk wat de omvang is van de benodigde investering.

Programma Cultuur

Cultuur draagt bij aan de aantrekkelijkheid van de stad voor bezoekers, toeristen, studenten, werknemers en bedrijven. We willen zoveel mogelijk mensen laten deelnemen en genieten van wat Nijmegen te bieden heeft. De ambities uit het coalitieakkoord zetten we ook het komende jaar voort.

We blijven samenwerking stimuleren in de cultuursector in brede zin, maar ook met andere sectoren zoals het onderwijs, het bedrijfsleven en sociaalculturele instellingen. We blijven sturen op drie speerpunten:

- Nijmegen filmstad, muziekstad en stad met een rijk verleden
- Positioneren van cultuur en cultuureducatie in de buurt
- Eigenzinnige en kleinschalige vernieuwing.

De evaluatie van de nota 'Cultuur aan de Waal' heeft plaatsgevonden en in de loop van 2008 wordt de actualisatie van de nota vastgesteld.

We willen meer ruimte bieden aan productieactiviteiten op diverse kunstdisciplines en zetten hiervoor jaarlijks € 75.000 extra in. Daarmee wordt de eigenheid van de Nijmeegse eigenzinnige kleinschalige vernieuwende initiatieven beter herkenbaar en tevens worden deze middelen ingezet als cofinanciering voor landelijk en provinciale cultuursubsidies. Ook maken we geld vrij om meer kinderen in het basisonderwijs en het speciaal onderwijs de kans te geven musea in Nijmegen te bezoeken met de 'kunstbus'.

Vanuit het programma Cultuur dragen wij in 2009 tot en met 2011 € 30.000 en in 2012 € 80.000 bij aan de "Impulsregeling combinatiefuncties" zoals die genoemd is bij het programma Onderwijs.

Vanaf 2009 is er sprake van een structureel exploitatietekort op het filiaalpunt bibliotheek in Lindenholt. Wij voegen hiervoor € 60.000 toe aan het programma Cultuur.

Door vertraging van de bouw van het Theaterhotel zijn de te behalen voordelen uit aanwezigheid van het hotel voor de Mensec niet eerder te verwachten dan in 2011, terwijl ze geboekt staan vanaf 2010. We houden hier rekening met een tegenvaller van € 200.000.

In het investeringsplan maken we ruimte van € 725 mille om noodzakelijke investeringen in renovatie aan de Vereniging uit te kunnen voeren.

Voor het onderhoud en beheer van de collectie kunst in de openbare ruimte hebben we extra budget nodig. We hebben inmiddels een meerjarenonderhoudsplan opgesteld en de kosten voor regulier onderhoud in beeld gebracht. Het bestaande onderhoudsbudget is ontoereikend en behoeft structureel aanvulling, om de werkzaamheden op een minimaal niveau en met een minimale frequentie uit te voeren. Wij vinden het verantwoord de noodzakelijke dekking hiervoor binnen het budget van de 1%-regeling te zoeken. Deze regeling wordt momenteel geëvalueerd en in 2008 opnieuw vastgesteld.

Bestuursprogramma

1.5.2 FINANCIËEL OVERZICHT

Nieuw beleid	2009	2010	2011	2012
Programma Economie				
Voorbereiding Novio Tech Campus Nijmegen	100	100		
Dekking Novio Tech uit ontwikkelingsbedrijf	-100	-100		
Acquisitie Novio Tech Campus Nijmegen	50	50		
Dekking acquisitie uit ontwikkelingsbedrijf	-50	-50		
Programma Onderwijs				
Niet-rolstoelgebonden leerlingenvervoer en stijging aanvragen	142	142	142	142
Combinatiefuncties	174	174	174	288
Programma Cultuur				
Combinatiefuncties	30	30	30	80
Bibliotheek Lindenholt exploitatietekort	60	60	60	60
Bouw theaterhotel later gerealiseerd		200		
Onderhoud beelden en waterkunstwerken	105	105	105	105
Dekking onderhoud via 1% regeling	-105	-105	-105	-105
Productieactiviteiten	75	75	75	75

Nieuwe investeringen	2009	2010	2011	2012
Programma Cultuur				
Onderhoud Vereniging		725		

1.6 Financiën, Wonen, Facilitaire diensten

PORTEFEUILLEHOUDER
Wethouder P. Lucassen

1.6.1 BELEID 2009

Programma Bestuur & Middelen

Het programma Middelen willen we uitbreiden tot het nieuwe programma Bestuur & Middelen. De producten die daarbij horen zijn: Dagelijks bestuur, Raad, Bestuurlijk-juridische zaken en het nieuwe product Bestuursondersteuning. Het product Bestuursondersteuning bestaat uit Kabinet, Bestuurssecretariaat en Representatie. Het product MOP hevelen we over van het programma Middelen naar het programma Citymarketing & Externe betrekkingen. Deze wijziging maakt onderdeel uit van ons voorstel voor aanpassing van de programmastructuur in paragraaf 2.5.

Met ingang van 2009 willen we in de gemeentelijke organisatie de relatie tussen bedrijfsvoering, productiviteit en indexering versterken. Daarom spreken we – voor een periode van vier jaar – af 1% van de jaarlijkse indexering op de loonsom niet uit te betalen. Die 1% vormt de jaarlijkse productiviteitswinst die de organisatie moet behalen om het werk te kunnen blijven uitvoeren met minder mensen.

Om de organisatie de ruimte te bieden voor vernieuwing en kwaliteitsverbetering, om deze productiviteitswinst ook daadwerkelijk te behalen, stellen we deze efficiencywinst beschikbaar voor noodzakelijke bedrijfsinvesteringen en exploitatielasten gericht op kwaliteit en ontwikkeling van de bedrijfsvoering. Hieronder vallen ook investeringen in de personele sfeer zoals het mobiliteitscentrum, trainees, opleidingsfaciliteiten, etc.

Claims voor bedrijfsvoering en bedrijfsinvesteringen worden los daarvan niet meer gehonoreerd bij gelegenheid van Perspectiefnota's of de begroting. Van het Directieteam vragen wij jaarlijks een bedrijfsplan ter goedkeuring aan ons voor te leggen, waarin duidelijk wordt op welke wijze de organisatie invulling geeft aan kwaliteitsverbetering en productiviteitsstijging. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar paragraaf 2.1.2.

Daarnaast passen we binnen het programma Bestuur & Middelen jaarlijks de begroting aan aan de stijging van de prijzen door de bedragen in de begroting te indexeren. Basis voor de indexering zijn drie indicatoren uit het Centraal Economisch Plan (CEP) van het Centraal Bureau Planbureau (CPB). Die drie indicatoren zijn de gemiddelde salarisontwikkeling binnen de overheid, de gemiddelde prijsmutatie van de aankoop van goederen en diensten door de overheid en de ontwikkeling van de sociale premies en pensioenbijdrage voor rekening van de werkgevers. Op basis van de cijfers uit het CEP bepalen we een indexeringspercentage voor de loonsom, voor de materiële lasten, voor de subsidies en voor de gemeentelijke tarieven.

Voor 2009 kiezen wij ervoor om de lasten in onze begroting te blijven indexeren op basis van kostenontwikkeling, waarbij we gebruik blijven maken van de bekende CPB-gegevens. De indexering van de gemeentelijke lasten leidt in totaal tot € 11,7 miljoen hogere lasten. Voor de indexering van de baten in onze begroting stellen we een iets aangepaste werkwijze voor. Om ook op de baten een dergelijke verhoging te krijgen, moet daarop een indexering van 4% worden toegepast. Met uitzondering van tarieven waarvan de indexering contractueel vast ligt, stellen we voor de gemeentelijke tarieven met 4% te indexeren. In paragraaf 2.2.3 gaan wij uitgebreid in op de totstandkoming van deze indexering.

In het investeringsplan zetten we jaarlijks € 4 ton extra in voor bedrijfsinvesteringen. De reden

daarvoor ligt in het feit dat we in 2005 bij het bepalen van het jaarlijkse bedrijfsinvesteringsbudget een aantal bedrijfsinvesteringen via ideaalcomplexen ten onrechte niet hebben meegeerekend. Daardoor komen we nu niet uit met het geraamde budget.

Vanuit de ABR leveren we in 2012 een investeringsbijdrage aan Koers West van € 6 miljoen, waardoor het investeringsplan in 2012 wordt ontlast. Mocht de verwachte opbrengst van Bijsterhuizen tegenvallen, dan zetten we ruimte uit het investeringsplan na 2012 daarvoor in.

In het programma Groen & Recreatie kondigen we voor 2009 een verlaging van het riooltarief aan in plaats van de eerder geplande verhoging. Dat heeft een gunstig effect op de woonlasten voor de Nijmeegse woningeigenaren en op de lasten voor de Nijmeegse bedrijven.

Programma Wonen

Nijmegen als ongedeelde stad uit het coalitieakkoord vormt het uitgangspunt voor het programma Wonen. In samenwerking met woningcorporaties zorgen we voor gemengde wijken, voor goede en betaalbare woningen, goed gespreid over Nijmegen, passend en bereikbaar voor verschillende doelgroepen. Om hieraan invulling te geven zijn de belangrijkste onderwerpen in het programma Wonen de woningbouwproductie, de aantallen sociale huurwoningen en de studentenhuisvesting. Naast de groei van de stad hebben we rekening te houden met verdunning in de woningbouw, dat wil zeggen dat er per huis gemiddeld minder mensen wonen. Als we geen woningen meer zouden bijbouwen, zou het inwoneraantal krimpen.

Voor de programmering van de 3000 netto sociale huurwoningen zetten we alles op alles. Hiervoor kan het nodig zijn dat we met ontwikkelaars om tafel moeten om geprogrammeerde koop in sociale huur om te zetten. Mogelijk zal een tegemoetkoming in de exploitatie daarvoor nodig zijn. Hiervoor zetten we € 5 ton in, conform de afspraken in de Perspectiefnota 2008. Voor 2009 en 2010 voeren we voor elk jaar € 5 ton op. Dit wordt gefinancierd uit de bonusgeldten versnelingsbijdrage, verkregen over de gerealiseerde woningbouwaantallen tot nu toe.

Conform afspraak worden de 1000 extra studenteneenheden voor 2010 gerealiseerd. Uit onderzoek van de universiteit blijkt dat voor 2015 nog 1000 eenheden extra nodig zijn. Op dit moment zijn we druk doende met het zoeken voor locaties voor deze 1000 nieuwe eenheden.

We trekken drie jaar lang een extra bedrag van € 25.000 uit voor voorlichting over studentenhuysvesting, zoals uw Raad heeft gevraagd.

De woonvisie 'Wonen leeft!!' zullen we in het najaar 2008 vaststellen met daaraan gekoppeld een uitvoeringsprogramma. Bij de bespreking van de startnotitie over de woonvisie "Wonen leeft!!" heeft uw Raad uitdrukkelijk uitgesproken de wenselijkheid van het woonruimteverdelingsysteem te willen onderzoeken.

Dit jaar gaan we extra aandacht besteden aan de vormgeving van de prestatieovereenkomsten met de corporaties. Er zijn steeds meer afdelingen binnen de gemeenten die afspraken moeten vastleggen met corporaties. In overleg met de corporaties en betrokkenen zullen we kijken welke vorm de meest passende is, de huidige vorm of juist meer wijkgericht bijvoorbeeld. Duidelijk is dat we voor een goede invulling van het lokaal maatwerk onze partners, de corporaties, hard nodig hebben. Daarbij vinden we het ook belangrijk dat we in de prestatieovereenkomst veel aandacht besteden aan de uitwerking van de Klimaatnota zoals deze door uw Raad is vastgesteld.

De ontwikkeling van Wonen boven Winkels verloopt voorspoedig. De begrote aantallen woningen zijn behaald en we streven naar een verhoging van 60 eenheden boven de afgesproken 85 die geprogrammeerd staan. Voor Wonen boven Winkels is na 2010 nog voldoende potentie. De dekking hiervoor komt echter uit de gelden van het Grote Stedenbeleid (GSB). Als gekozen wordt

om na 2010 door te gaan met Wonen boven Winkels en het GSB hiervoor geen financiële dekking biedt dan zullen we op zoek moeten gaan naar een alternatieve financiering vanaf 2010.

Voor de Regeling verbetering toegankelijkheid openbare gebouwen en openbare ruimte zetten wij de vrijvallende middelen uit de zogenaamde MGA-middelen in. Deze regeling betrof woningaanpassingen voor gehandicapten en werd uitgevoerd via het Ministerie van VROM voorafgaand aan de Wet voorziening gehandicapten (WVG).

Programma Facilitaire diensten

Ook voor het programma Facilitaire diensten doen wij een voorstel voor aanpassing van de programmastructuur in paragraaf 2.5. We breiden het programma uit met de producten Bestuurs- & Concerncommunicatie en Communicatie Dienstverlening (nu programma Communicatie & Representatie). Het product Interimmanagement hevelen we over van het programma Middelen naar het programma Facilitaire Diensten.

In 2009 stellen we € 45.000 beschikbaar voor het uitvoeren van een haalbaarheidsonderzoek naar de wensen en mogelijkheden met betrekking tot de Meijhorst accommodaties. Hierbij denken we aan integratie van jongerenvoorzieningen en een wijkcentrum met een sporthal à la Ark van Oost.

In het kader van het klimaatbeleid willen we ook in de eigen organisatie milieuvoordeel behalen. We onderzoeken hoe we binnen het programma ruimte kunnen vinden om het gemeentelijk wagenpark versneld te vervangen of aan te passen aan aardgas.

1.6.2 FINANCIEEL OVERZICHT

Nieuw beleid	2009	2010	2011	2012
Programma Wonen				
Voorlichting studentenhuisvesting	25	25	25	
Realisatie goedkope woningen	500	500		
Dekking via versnellingsbijdrage	-500	-500		
Programma Facilitaire diensten				
Haalbaarheidsonderzoek jongerenaccommodaties Meijhorst	45			

Nieuwe investeringen	2009	2010	2011	2012
Programma Bestuur & Middelen				
Aanvulling bedrijfsinvesteringen	400	400	400	400

Inzet middelen ABR	2012
Programma Bestuur & Middelen	
Investeringsbijdrage 2012 Koers West	6.000

1.7 Mobiliteit, Milieu, Groen & Recreatie, KAN

PORTEFEUILLEHOUDER

Wethouder J. van der Meer

1.7.1 BELEID 2009

Programma Mobiliteit

Bereikbaarheid is in 2009 het sleutelwoord voor het programma Mobiliteit. In de Stads- en Wijkmonitor 2007 hebben de inwoners van Nijmegen aangegeven dat verkeer en bereikbaarheid het belangrijkste probleem is dat in de stad als eerste moet worden aangepakt. Ook vanuit economisch perspectief blijft investeren in de verbetering van de bereikbaarheid van de stad de komende jaren cruciaal. Wij gaan dat doen door de volgende maatregelen te treffen.

Voor de realisatie van de tram tussen Heijendaal - CS - Plein 1944 - Waalsprong - Bommel - Huisen - Arnhem worden vanuit de Stadsregio Arnhem Nijmegen meerdere financieringsbronnen gezocht. Het project wordt aangedragen bij het Rijk voor een bijdrage vanuit het MIRT. De eerste € 112 miljoen moet de regio zelf opbrengen. Dit bedrag wordt verdeeld onder Provincie, Stadsregio, de gemeenten waar de tram doorheen gaat en private partijen. Wij zullen ook aanvullende bedragen moeten reserveren voor aanvullende werkzaamheden in het kader van de tram. De dekking hiervoor komt uit het Fonds Strategische Projecten.

Om aan de wens van uw Raad tegemoet te komen om het Openbaar Vervoer voor ouderen structureel gratis te maken voegen wij structureel € 300.000 toe aan het programma Mobiliteit. Samen met het reeds gereserveerde budget van € 2,5 ton kunnen we 65-plussers een substantieel deel van de week gratis OV geven.

Totdat de Stadsbrug in gebruik wordt genomen zullen we alle zeilen moeten bijzetten om de doorstroming van het verkeer door de stad te optimaliseren. De Verkeersmanagementcentrale moet daarvoor worden toegerust met de mogelijkheden om het verkeer te monitoren en er moeten scenario's worden geschreven om interventies te doen. Dit vraagt om technische aanpassing van de Managementcentrale, de exploitatie van een monitorsysteem (Traffic Factory) en het creëren van de functie verkeersarchitect. Ook nadat de Stadsbrug is gerealiseerd is optimaliseren van de benutting van de wegen nodig om de stad bereikbaar en leefbaar te houden. De eerste jaren omdat Nijmegen in de bebouwing gaat (Waalbrug, dijkteruglegging, structuur Nijmegen-Noord) en aansluitend om de verwachte toename van het autoverkeer te managen. Wij stellen hiervoor jaarlijks een bedrag beschikbaar van € 30.000.

Ten behoeve van een betere ontsluiting per openbaar vervoer van de wijk Visveld (en in de toekomst ook de nieuw te realiseren wijk Laauwick) is een doorsteek ter hoogte van Pelseland gewenst. Hierdoor wordt de openbaar vervoer structuur van Nijmegen Noord sterk verbeterd: de reistijd naar Bommel wordt verkort en de routevoering kan uit het oogpunt van rendabiliteit en consistentie beter worden uitgevoerd. Wij stellen hiervoor in 2009 een investeringsbudget van € 300.000 beschikbaar.

De proefperiode van de P+R Waalsprinter loopt tot juni 2008; voor de langere termijn wordt het transferium verplaatst naar de toekomstige PDV-locatie en in capaciteit verruimd. De kosten van de verplaatsing en uitbreiding van het parkeerterrein worden geraamd op circa € 2,8 miljoen. Vanuit de NSL-gelden (ten behoeve van de aanpak van de luchtproblematiek) is € 0,7 mil-

joen beschikbaar. Wij verwachten dat ook de regio en de provincie bereid zijn bij te dragen in de investering. Variërend van de hoogte van de feitelijk te ontvangen subsidies resteert voor de gemeente een tekort van tussen de € 300.000 en € 700.000. We gaan vooralsnog uit van het maximale bedrag. Dekking vinden we deels in het programma Mobiliteit, maar ook in andere programma's, omdat we tijdens de aanstaande ombouw van de A325 tot stadsweg, de aanleg van de tweede Stadsbrug en de werkzaamheden voor de Dijkteruglegging de beschikking willen hebben over een transferium van voldoende omvang.

In 2007 hebben we besloten tot de aanleg van het fietsnetwerk Waalsprong. Onderdeel daarvan zijn drie nieuwe oost-west verbindingen voor langzaam verkeer over de Prins Mauritssingel en het spoor. Twee verbindingen krijgen prioriteit: bij de Vrouwe Udasingel en ter hoogte van de Groot Britanniëstraat/zuidzijde Landschapszone. De reconstructie van de Stadsas-noord is een lopend project. Realisatie van de tunnels kan toegevoegd worden aan het project. Vanuit de ABR dragen we € 3 miljoen bij, waardoor realisatie van de fietstunnel Vrouwe Udasingel mogelijk wordt. Daarnaast stellen we nog een investeringsbijdrage beschikbaar van € 1 miljoen in 2011 om nog een tweede fietstunnel in de Waalsprong mogelijk te maken.

Daarnaast zetten wij vanuit de ABR € 4 miljoen in ten behoeve van de parkeergarage Van Schaeck Mathonsingel voor de inrichting van de openbare ruimte.

Zoals gezegd staat de bereikbaarheid van Nijmegen onder druk. Om die bereikbaarheid beter te faciliteren, gaan we de komende periode ook investeren in de vervanging van apparatuur.

Zo zal uiterlijk begin 2009 bij het busstation Nijmegen Centraal het Reizigers Informatiesysteem (RIS) vervangen gaan worden. Gaandeweg het vervangingstraject van de RIS-apparatuur bij Nijmegen Centraal Station werd geconstateerd dat het RIS bij het busstation Brabantse Poort direct gekoppeld is aan dat van het busstation bij Nijmegen Centraal. Daarnaast is het RIS bij busstation Brabantse Poort van een oudere datum dan dat bij Nijmegen Centraal. Gezien de koppeling van de systemen en het feit dat de informatiepanelen bij busstation Brabantse Poort beginnen te haperen, is vervanging noodzakelijk. Deze kosten vallen buiten het primaire budget dat gereserveerd was voor de vervanging van busstation Nijmegen Centraal (€ 750.000). Alhoewel de exacte som voor vervanging van de informatiepanelen bij busstation Brabantse Poort pas bekend is na het doorlopen van het aanbestedingstraject voor het RIS bij busstation Nijmegen Centraal, worden de kosten geschat tussen de € 150.000 en € 250.000. We zijn bezig om te kijken of we met de Stadsregio afspraken kunnen maken over co-financiering voor het gedeelte dat de reeds gereserveerde € 750.000 zou overschrijden.

Daarnaast is de parkeerapparatuur in de Kelfkensbosgarage dit jaar 10 jaar oud. De apparatuur is afgeschreven en verouderd. Hierdoor gaan er meer storingen optreden en is de kans aanwezig dat de leverancier meer gaat rekenen voor het onderhoud. Tenslotte is het voor klanten nu niet mogelijk om met papiergeld te betalen. Na de vervanging is de apparatuur meer gebruikersvriendelijk. Voor de vervanging investeren wij eenmalig € 500.000.

Programma Milieu

De meest in het oog springende ontwikkeling binnen het programma milieu is de steeds intensievere aandacht voor het klimaatprobleem. In de afgelopen twee jaar zijn de internationale en nationale ambities om dit probleem te verkleinen fors toegenomen.

Op 23 januari 2008 heeft uw Raad de ambitieuze kadernotitie klimaat "een goed klimaat voor verandering" vastgesteld. Ambitieuze, want Nijmegen wil bij de koplopers in Nederland behoren als het gaat om energiebesparende gemeenten. Zo heeft uw Raad een lagere EPC-waarde voorgesteld bij nieuwbouwwoningen dan wettelijk verplicht is. Om deze te kunnen toetsen en handhaven zetten we extra capaciteit in bij de afdeling Bouwen en Wonen.

In aansluiting op deze kadernotitie hebben wij een actieplan Klimaat opgesteld om de daad bij het woord te voegen. Reeds in de Perspectiefnota 2008 hebben wij hierop geanticipeerd door extra middelen te reserveren voor het programma Milieu. Om de maatregelen volledig tot uitvoer te brengen zijn extra middelen nodig, met name in andere programma's. In een aantal gevallen is nog niet helemaal duidelijk wat de extra uitzettingen zullen bedragen.

Voor het aanpassen van onze gebouwen naar een B-label wordt eerst gekeken naar wat de rendabele investeringen zijn, eventuele extra claims komen in de Perspectiefnota 2010. Dat geldt ook voor de openbare verlichting. Om de lampen in de openbare verlichting én de verkeersregelinstallaties geforceerd te vervangen door energiezuinige lampen zal een forse investering nodig zijn, maar dit zullen waarschijnlijk rendabele investeringen zijn. De exacte cijfers volgen in het 'Beleidsplan openbare verlichting' dat in de loop van 2008 verschijnt. Ook hier zullen mogelijk extra claims voor 2010 volgen. Zo ook voor duurzame inkoop, daar wordt allereerst een plan van aanpak voor ontwikkeld.

Naast deze focus op het klimaat werken we binnen het programma milieu aan het implementeren van een aantal ingrijpende wijzigingen van de wetgeving voor milieuvergunningverlening en -handhaving, onder andere de invoering van de omgevingsvergunning (Wabo). Verder hebben we voortdurend te maken met veranderende wetgeving op het gebied van lucht, geluid en bodem waarvan de doorwerking vooral plaatsvindt in adviezen voor ruimtelijke projecten.

Programma Groen & Recreatie

Het Programma Groen & Recreatie staat voor het versterken van de groene allure, het streven naar integraal waterbeheer en het verbeteren van de leefomgevingskwaliteit.

Nijmegen draagt financieel bij aan de realisatie van Park Lingezege maar zal niet deelnemen in de Gemeenschappelijke Regeling en ook niet bijdragen aan de jaarlijkse plankosten en beheerslasten. Dit conform het standpunt dat wij hebben ingenomen bij de ondertekening van de intentieverklaring voor het park.

De gemeentelijke financiële bijdrage is gebaseerd op het inwonertal van de Waalsprong. Van de beoogde bijdrage van € 3,8 miljoen is inmiddels € 2 miljoen geregeld. De ontbrekende € 1,8 miljoen nemen we in het investeringsschema voor de jaren 2011 en 2012 op.

Eind 2008 start de opstelling van het GRP 2010-2015. Tijdens de looptijd van het huidige GRP 2005-2009 hebben we veel energie gestoken in verbetering van de kennis van ons rioolstelsel en hebben we gezocht naar maximaal rendement tegen zo laag mogelijke kosten. In samenhang daarmee zijn we bezig het beeld van de kosten voor het huidige GRP 2005-2009 scherper in beeld te brengen.

Bij de vaststelling van het GRP 2005-2009 ging uw Raad ermee akkoord het tarief in een aantal stappen fors te verhogen, om daarmee de financiële ruimte te creëren voor een ingrijpende verbetering en aanpassing van het rioolstelsel. De afgelopen jaren is die tariefstijging doorgevoerd, waardoor het Nijmeegse tarief veel sterker is gestegen dan het Nederlandse gemiddelde. In 2008 bedraagt het tarief € 230 en in 2009 is nog een stijging voorzien naar € 252, los van de inflatie.

Inmiddels is duidelijk dat de uitvoering van het GRP in een ander tempo verloopt dan werd aangenomen. Daarbij blijken enkele onderdelen van het plan anders uitgewerkt te kunnen worden, waardoor een dure voorziening als het zandfilter veel langer mee gaat. Nieuwe inzichten leren ook dat de kwaliteit van het bestaande rioolstelsel een minder snelle uitvoering van onderhoud en vervanging mogelijk maken.

Omdat rioolheffing een kostendekkende heffing is, is bij de vaststelling van het plan besloten een reserve in te stellen om schommelingen in het uitgavenniveau over de jaren af te vlakken. Die reserve, het "schommelfonds", mag zich tussen € 5 miljoen negatief en € 10 miljoen positief

bevinden. Bij ongewijzigd beleid zal het fonds binnen afzienbare tijd zijn maximale omvang bereiken, waardoor de formele basis onder de riooltarieven wordt ondermijnd.

Een eerste doorrekening van de financiering van het GRP in de komende periode leert dat het mogelijk is naar een meer gemiddeld riooltarief te gaan. Op basis van een uitgevoerde optimalisatiestudie schatten deskundigen in dat het gemiddelde riooltarief in 2015 ongeveer € 250 zal bedragen. Als we in 2009 in plaats van de genoemde stijging naar € 252 het tarief verlagen naar € 200, dan komt het Nijmeegse tarief met de normale inflatiecorrectie in 2015 ongeveer uit op het landelijk gemiddelde.

Op basis van de financiële doorrekening stellen wij voor de rioolheffing 2009 te verlagen naar een gemiddeld tarief van € 200 en dat tarief als kader mee te geven voor het nieuwe GRP.

1.7.2 FINANCIEEL OVERZICHT

Nieuw beleid	2009	2010	2011	2012
Programma Mobiliteit				
Gratis OV voor ouderen	300	300	300	300
Verkeersarchitect Traffic Factory	30	30	30	30
Programma Milieu				
Actieplan klimaat inzet tbv andere programma's (andere helft BANS)	50			

Nieuwe investeringen	2009	2010	2011	2012
Programma Mobiliteit				
Doorsteek Visveld	300			
Reizigersinformatiesysteem Brabantse Poort	250			
Parkeerapparatuur Kelfkensbos	500			
P+R Waalsprinter	700			
Fietstunnels Waalsprong			1.000	
Programma Groen & Recreatie				
Park Lingezege			900	900

Inzet middelen ABR	2008/2009
Programma Mobiliteit	
Parkeergarage Van Schaeck Mathonsingel (inrichting OR)	4.000
Fietstunnel Vrouwe Udasingel	3.000

2

Financieel overzicht 2009–2012

In dit hoofdstuk schetsen we het financiële meerjarenbeeld, waarin we de hiervoor geformuleerde beleidsvoorstellen verwerken. Vervolgens leggen we de grondslagen voor de nieuwe Stadsbegroting aan u voor. We gaan kort in op de investeringen en geven inzicht in onze reservepositie.

2.1 Financieel beeld

We schetsen hieronder het financiële beeld voor de periode 2009-2012 in twee stappen. Eerst laten we zien hoe het eindsaldo van de vorige Stadsbegroting door een serie belangrijke aanpassingen uitmondt in een nieuw beginsaldo voor deze Perspectiefnota. Daarna laten we zien hoe we het voorgestelde nieuwe beleid inpassen in het nieuwe meerjarenbeeld voor de Stadsbegroting 2009-2012.

Zoals gewoonlijk beginnen we deze paragraaf met een totaaloverzicht.

	2009	2010	2011	2012
Saldo Stadsbegroting 2008-2011	1.986	1.165	1.877	1.877
GF woning- en inwoneraantallen	-2.423	-3.448	-3.299	-5.073
GF uitkeringsgerechtigden 2006 (-958)	-2.400	-2.400	-2.500	-2.500
GF uitkeringsgerechtigden 2007 (-691)	-1.350	-1.350	-1.350	-1.350
GF aankondiging septembercirculaire	4.249	5.117	5.044	6.044
GF verrekening BTW-compensatiefonds		2.000	2.000	2.000
Bijdrage Saldireserve	2.000			
OZB woningaantallen	-723	-966	-1.067	60
BTW verrekening GRP	700	700	700	700
Nieuw beginsaldo 2009-2012	2.039	818	1.405	1.759
Productiviteitsafpraak		1.000	2.000	3.000
Productiviteit en kwaliteit bedrijfsvoering	-1.000	-1.000	-2.000	-3.000
Verlaging saldo programma W&I	2.000	2.000	2.000	2.000
Verlagen onvoorzien	240	240	240	240
Structurele effecten VJN 2008	-510	-496	-496	-496
Nieuw beleid	-2.703	-2.968	-2.838	-2.877
Financieel beeld 2009-2012	66	-406	311	626

2.1.1 AANPASSINGEN BEGINSALDO

Saldo Stadsbegroting 2008-2011	1.986	1.165	1.877	1.877
--------------------------------	-------	-------	-------	-------

De primitieve begroting 2008-2011 sluit met de hierboven gegeven saldi over de jaren 2009, 2010 en 2011. Voor de nieuwe jaarschijf 2012 houden we, zoals altijd, het saldo van het jaar daarvoor aan.

GF woning- en inwoneraantallen	-2.423	-3.448	-3.299	-5.073
--------------------------------	--------	--------	--------	--------

Vorig jaar kondigden we aan dat we de gehanteerde aantallen woningen en inwoners in de Stadsbegroting opnieuw tegen het licht wilden houden.

De geraamde woningaantallen blijken af te wijken van de werkelijke aantallen. Ook de gehan-

teerde norm voor het aantal nieuwe inwoners per nieuwe woning blijken een te forse groei van het inwoneraantal op te leveren. Hieronder, in paragraaf 2.2.2, laten we zien dat we voor de nieuwe meerjarenramingen lagere aantallen woningen en inwoners als uitgangspunt nemen. Hier brengen we het financiële effect op de begrote Gemeentefondsuitkering in beeld: minder woningen en minder inwoners leiden tot een lagere algemene uitkering. Hierbij hebben we tevens de jaarlijkse bijstellingen van de Gemeentefondsuitkering verwerkt, als gevolg van verschillende aanpassingen van kwantiteiten en maatstaven.

Al met al gaat het om een forse bijstelling van de Gemeentefondsuitkering, die wij noodzakelijk vinden, omdat de gehanteerde prognoses nu beter onderbouwd zijn en daardoor het risico van tegenvallers vermindert.

GF uitkeringsgerechtigden 2006 (-958)	-2.400	-2.400	-2.500	-2.500
--	---------------	---------------	---------------	---------------

Kort geleden, in maart 2008, heeft het CBS de aantallen bijstandsgerechtigden en uitkeringsgerechtigden definitief vastgesteld voor het jaar 2006. Op basis van deze aantallen berekent het Ministerie in de maartcirculaire bijstellingen van de Gemeentefondsuitkering 2007 en volgende jaren.

De CBS-cijfers bevestigen wat wij al wisten: Nijmegen is in 2006 bijzonder succesvol geweest in de verlaging van het klantenbestand van vooral de Wwb. Tegenover een landelijke bestandsdaling van 7,2% staat een Nijmeegse daling van 14%.

De berekeningen van het Ministerie bevatten een onaangename verrassing: door het grote verschil tussen de Nijmeegse en de landelijke ontwikkeling treden er herverdeel-effecten op in de Gemeentefondsuitkering, die flink nadelig uitpakken voor onze begroting.

De verklaring voor dit effect ligt in de werking van het Gemeentefonds. Landelijk bestaat dat fonds uit een vast bedrag, waarvan de omvang voornamelijk bepaald wordt door de ontwikkeling van de Rijksbegroting en de inflatie. De verdeling over de gemeenten wordt berekend op basis van een ingewikkeld stelsel van maatstaven, die een relatie hebben met gemeentelijke taken. Ongeveer tweederde van het totale Gemeentefonds wordt via die maatstaven over de gemeenten verdeeld. Het resterende bedrag wordt vervolgens via de uitkeringsfactor in dezelfde verhouding aan de gemeenten toebedeeld, zodat uiteindelijk het hele fonds aan de gemeenten wordt uitgekeerd.

De gemeentelijke taken op het gebied van werk & inkomen zijn vertaald in een viertal maatstaven, die vooral te maken hebben met de uitvoeringskosten van de gemeentelijke sociale diensten. Als alle gemeenten samen minder bijstandsgerechtigden hebben, daalt landelijk het bedrag dat verdeeld wordt via de maatstaven. Daardoor stijgt het bedrag dat via de uitkeringsfactor wordt verdeeld.

Als de gemeente Nijmegen minder bijstandsgerechtigden heeft, daalt het bedrag dat Nijmegen op basis van die vier maatstaven krijgt. Bij een gemiddelde bestandsontwikkeling zal die daling voor een groot deel worden gecompenseerd door de stijging van de uitkeringsfactor. Maar het effect van de bestandsontwikkeling in 2006 betekent voor Nijmegen een verlaging van de gemeentefondsuitkering op de maatstaven van € 3,4 miljoen, waartegenover een stijging via de uitkeringsfactor van € 1 miljoen staat. Per saldo ontstaat zo het hier in beeld gebrachte, negatieve effect van € 2,4 miljoen, dat in de latere jaren nog iets hoger uitvalt.

GF uitkeringsgerechtigden 2007 (-691)	-1.350	-1.350	-1.350	-1.350
--	---------------	---------------	---------------	---------------

Zoals gezegd heeft het Rijk op basis van de maartcirculaire de gemeentefondsuitkering vanaf 2007 omlaag bijgesteld vanwege de bestandsdaling van 2006. De officiële cijfers over 2007 van het CBS en de bijstelling van de gemeentefondsuitkering 2008 e.v. door het Ministerie laten nog

Financieel overzicht 2009-2012

---

tot maart 2009 op zich wachten.

Wij weten echter voldoende van de Nijmeegse en de landelijke cijfers over 2007, om de uitkomsten van de bestandsdaling 2007 te kunnen voorspellen. Landelijk is het aantal bijstandsonvangers in 2007 gedaald met 8,3%, in Nijmegen is de daling 2007 11,8%. Op basis van die cijfers verwachten wij een daling van de gemeentefondsuitkering op de maatstaven van bijna € 2,5 miljoen en een stijging via de uitkeringsfactor van ruim € 1,1 miljoen. Per saldo ramen wij een daling van de gemeentefondsuitkering van € 1,35 miljoen vanaf 2008.

GF aankondiging septembercirculaire	4.249	5.117	5.044	6.044
--	--------------	--------------	--------------	--------------

---

Tegenover de nadelen die we hiervoor in beeld brachten, staan ook verwachte voordelen in het Gemeentefonds. De belangrijkste kondigden wij vorig jaar al aan in de Stadsbegroting: door de ontwikkeling van de Rijksbegroting heeft het Rijk in de septembercirculaire 2007 een aanzienlijke groei van het Gemeentefonds aangekondigd, die vrijwel geheel via de uitkeringsfactor zal worden uitgekeerd. Op basis van de landelijke cijfers uit de septembercirculaire ramen we een stijging van ruim € 4 miljoen in 2009, olopend naar € 6 miljoen in 2012.

In de meicirculaire 2008 moet zichtbaar worden hoe het Ministerie die ontwikkeling vertaalt naar de gemeentefondsuitkering 2009. Natuurlijk informeren wij uw Raad, zodra wij duidelijkheid hebben van het Rijk.

GF verrekening BTW-compensatiefonds	2.000	2.000	2.000	
--	--------------	--------------	--------------	--

Een tweede voordeel dat we verwachten in het Gemeentefonds, heeft te maken met de BTW-compensatie. Ook hiervan maakten we al melding in de laatste Stadsbegroting. Bij de afgesproken nacalculatie van de BTW-compensatie in 2005 besloot het Rijk tijdelijk een extra bedrag van € 200 miljoen aan het Gemeentefonds te onttrekken, om een te lage onttrekking in de eerste jaren van het BTW-compensatiefonds te compenseren. Vanaf 2010 valt dat bedrag weer terug in het Gemeentefonds. Naar verwachting zal dit bedrag via de maatstaven worden verdeeld, wat voor Nijmegen ongeveer € 2 miljoen oplevert.

Bijdrage Saldireserve	2.000			
------------------------------	--------------	--	--	--

De geschetste, voordelige ontwikkelingen in het Gemeentefonds heffen de eveneens geschetste nadelen vrijwel geheel op. Alleen in het eerste jaar, 2009, zijn de nadelen ongeveer € 2 miljoen groter dan de voordelen. Om de afwegingen in deze Perspectiefnota te kunnen beginnen met een evenwichtig begrotingsbeeld, dat min of meer overeenkomt met dat van de Stadsbegroting 2008, stellen we voor een eenmalig bedrag van € 2 miljoen uit de Saldireserve in te zetten als dekking voor de Stadsbegroting 2009. In paragraaf 2.4 zullen we laten zien dat onze reservepositie een dergelijke onttrekking toelaat.

OZB woningaantallen	-723	-966	-1.067	60
----------------------------	-------------	-------------	---------------	-----------

---

Hierboven beschreven we de gemeentefondseffecten van diverse aanpassingen. Door de aanpassing van de woningaantallen in de meerjarenbegroting moeten we in het meerjarenbeeld ook rekening houden met een lagere OZB-opbrengst. Dat hebben we hier in een regel verwerkt.

BTW verrekening GRP	700	700	700	700
----------------------------	------------	------------	------------	------------

Bij de vaststelling van het Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) heeft uw Raad besloten jaarlijks de BTW vanuit het GRP te verrekenen met de algemene middelen. Omdat de BTW-compensatie gepaard is gegaan met een verlaging van de Gemeentefondsuitkering, is er toen voor gekozen de BTW-voordelen op de rioolinvesteringen weer terug te laten vloeien naar de algemene middelen. Uit een nacalculatie blijkt dat die verrekening met de algemene middelen jaarlijks € 7 ton hoger uitvalt.

Nieuw beginsaldo 2009-2012	2.039	818	1.405	1.759
-----------------------------------	--------------	------------	--------------	--------------

Daarmee hebben we het saldo van de laatste Stadsbegroting aangepast aan de genoemde ontwikkelingen. Dit levert het nieuwe beginsaldo 2009-2012 op, dat wij als uitgangspunt hebben genomen voor de nieuwe beleidsvoorstellen in deze Perspectiefnota.

2.1.2 INPASSING NIEUW BELEID

Productiviteitsafpraak	0	1.000	2.000	3.000
Productiviteit en kwaliteit bedrijfsvoering	-1.000	-1.000	-2.000	-3.000

De ontwikkeling van de lonen bij de gemeente wordt in belangrijke mate bepaald door de ontwikkeling van de lonen in de markt. De marktsector financiert loonstijgingen vooral door hogere productiviteit van het personeel. Om die productiviteitstijging te realiseren, investeert een bedrijf vaak in personeel en productiemiddelen. Een bedrijf dat de productiviteitstijging niet kan volgen, wordt minder winstgevend en verliest snel zijn bestaanrecht.

In de overheidssector ontbreekt dat mechanisme. De loonstijging wordt ingegeven door de ontwikkeling in de markt, financiële ruimte wordt meestal gevonden door baten te verhogen of door taakafstoting.

Min of meer los daarvan legt het bestuur de organisatie regelmatig taakstellingen op om de efficiency te verhogen, om daarmee ruimte te scheppen voor nieuw beleid. Vaak is niet duidelijk op welke wijze die efficiencyverbetering wordt bereikt en welke investeringen daarvoor worden gedaan.

En de organisatie probeert bij de afweging van nieuwe beleidswensen vaak weer extra financiële ruimte voor bedrijfskosten en bedrijfsinvesteringen te krijgen, waardoor de kosten van de organisatie toenemen zonder dat duidelijk is welk doel daarmee gediend wordt of welke productiviteitstijging daarmee wordt bereikt.

Het is een interessante optie om te proberen in de gemeentelijke organisatie de relatie tussen bedrijfsvoering, productiviteit en indexering te versterken. Daarom willen we – voor een periode van vier jaar – afspreken 1% van de jaarlijkse indexering op de loonsom niet uit te betalen. Die 1% vormt de jaarlijkse productiviteitswinst die de organisatie moet behalen om het werk te kunnen blijven uitvoeren met minder mensen.

Om de organisatie de ruimte te bieden voor vernieuwing en kwaliteitsverbetering, om deze productiviteitswinst ook daadwerkelijk te behalen, stellen we de efficiencywinst beschikbaar voor noodzakelijke bedrijfsinvesteringen en exploitatielasten gericht op kwaliteit en ontwikkeling van de bedrijfsvoering. Claims voor bedrijfsvoering en bedrijfsinvesteringen worden los daarvan niet meer gehonoreerd bij gelegenheid van Perspectiefnota's of de begroting. Van het Directie-

Financieel overzicht 2009-2012

---

team vragen wij jaarlijks een bedrijfsplan ter goedkeuring aan ons voor te leggen, waarin duidelijk wordt op welke wijze de organisatie invulling geeft aan kwaliteitsverbetering en productiviteitsstijging.

We stellen voor om de afspraak in 2009 in te laten gaan. Voor 2009 is al 1% op de loonsom gekort op basis van het coalitieakkoord. Daarnaast rust er nog een generieke taakstelling op de bedrijfsvoering van € 1,5 miljoen uit de Perspectiefnota 2008. Daarom stellen we voor in 2009 te volstaan met een astructureel bedrag van € 1 miljoen voor productiviteit en bedrijfsvoering, terwijl we daarnaast in paragraaf 2.3 voorstellen om het eerder afgezonderde investeringsbudget voor bedrijfsinvesteringen te corrigeren. In ruil daarvoor hebben we in deze Perspectiefnota geen budgetclaims opgenomen die te maken hebben met de gemeentelijke organisatie, tenzij sprake is van taakuitbreiding.

De productiviteitsafspraken willen we het komende half jaar nader uitwerken en in een overeenkomst met het DT vastleggen. Een gedegen evaluatie maakt natuurlijk onderdeel uit van die overeenkomst.

Verlaging saldo programma W&I	2.000	2.000	2.000	2.000
--	--------------	--------------	--------------	--------------

---

Hiervoor hebben wij laten zien wat het effect is van de daling van het aantal uitkeringsgerechtigden op de Gemeentefondsuitkering. Bij het programma Werk & Inkomen, in paragraaf 1.2, hebben we aangegeven dat wij de daling van het uitkeringsbestand vertalen in een verlaging van de bijdrage vanuit de algemene middelen aan het programma Werk & Inkomen, door het saldo met € 2 miljoen te verlagen. Tevens hebben we laten zien dat we een deel van deze verlaging realiseren met inzet vanuit het I-deel Wwb.

Hier verwerken we dat in het financiële beeld.

Verlagen onvoorzien	240	240	240	240
----------------------------	------------	------------	------------	------------

---

Sinds 2001 omvat de post Onvoorzien op de begroting een bedrag van € 681.000. Inzet van die gelden gedurende het begrotingsjaar vraagt een expliciet besluit van uw Raad. Afgemeten naar de omvang van de totale begroting is het belang van de post Onvoorzien betrekkelijk. Een stevige reservepositie relativeert het belang van Onvoorzien nog meer.

Wettelijk zijn we verplicht een post Onvoorzien op de begroting op te nemen. De hoogte is niet wettelijk bepaald, de Provincie beoordeelt de hoogte op basis van ervaringscijfers.

De afgelopen jaren heeft uw Raad gemiddeld € 440.000 ten laste van Onvoorzien gebracht. Daarom stellen we voor vanaf 2009 de post Onvoorzien te verlagen met € 240.000.

Structurele effecten VJN 2008	-510	-496	-496	-496
--------------------------------------	-------------	-------------	-------------	-------------

---

Terwijl we deze Perspectiefnota voorbereiden, maken we ook de eerste rapportage op over de lopende begroting. In de Voorjaarsnota leggen we de uitkomsten van die eerste voortgangsrapportage aan u voor. Afwijkingen in de uitvoering vangen we zoveel mogelijk op door bij te sturen of te verschuiven binnen de begroting. In een beperkt aantal gevallen constateren we echter structurele effecten. Hier houden we rekening met een bedrag van € 5 ton.

Financieel overzicht 2009-2012

Nieuw beleid	-2.703	-2.968	-2.838	-2.877
---------------------	---------------	---------------	---------------	---------------

---

In het hoofdstuk Beleidsprogramma 2009 hebben wij per portefeuille aangegeven waar wij in 2009 de nadruk op willen leggen en waar wij voorstellen daarvoor extra middelen in te zetten. In de bijlagen zetten we alle financiële voorstellen nog een keer op een rij. Hier volstaan we met de totaalstelling op een regel, om zo het volledige, financiële beeld te kunnen schetsen.

Financieel beeld 2009-2012	66	-406	311	626
-----------------------------------	-----------	-------------	------------	------------

Het financiële beeld voor de nieuwe meerjarenperiode voldoet aan de voorwaarden die daaraan in het coalitieakkoord zijn gesteld. In het eerste jaar hebben we daarvoor weliswaar een eenmalig bedrag ingezet, maar dat beïnvloedt het structurele beeld niet. We denken dat dit beeld voldoende houvast geeft om de Stadsbegroting 2009-2012 in te richten zoals we in deze Perspectiefnota hebben voorgesteld.

2.2 Grondslagen begroting

In de Perspectiefnota bieden wij uw Raad ook de gelegenheid de grondslagen vast te stellen voor het opstellen van de begroting 2009-2012.

2.2.1 REIKWIJDTE STADSBEGROTING

De Stadsbegroting 2009-2012, die wij uw Raad in november 2008 ter vaststelling voorleggen, omvat de besluitvorming tot augustus 2008. Hierin is ook opgenomen de Perspectiefnota. Als basis voor bestaand beleid geldt de besluitvorming tot 1 april 2008. Dit bestaande beleid wordt onder centrale regie herijkt. Later worden hieraan de besluiten van 1 april tot 1 augustus toegevoegd. In januari brengen wij de Primitieve begroting 2009-2012 uit. In de primitieve begroting verwerken we de besluitvorming over de begroting in november, inclusief moties en amendementen, en alle raadsbesluiten van 1 augustus tot en met 31 december 2008.

2.2.2 AANTALLEN WONINGEN EN INWONERS

Zoals gezegd schreven we in de vorige Stadsbegroting al dat we de aantallen woningen en inwoners in de meerjarenbegroting opnieuw tegen het licht wilden houden. We hebben de in de Stadsbegroting geraamde aantallen vergeleken met de werkelijke aantallen en we hebben vastgesteld dat de prognoses te ver vooruitlopen op de realiteit.

Woningen

Bij de woningen kunnen we daarvoor twee belangrijke oorzaken aanwijzen. Voor de begroting namen we steeds de maximale bouwprognoses uit de woningbouwrapportages, wat de ramingen al direct zeer kwetsbaar maakte voor tegenvallers in de realisatie. En we corrigeerden de aantallen niet met de sloopcijfers, terwijl die de komende meerjarenperiode wel een flinke omvang hebben.

We hebben voor de Stadsbegroting 2009-2012 de woningaantallen opnieuw berekend. Voor de woningbouw baseren we ons nu op het realistische deel van de woningbouwprognoses, terwijl we de sloop daarop in mindering brengen. In vergelijking met de Stadsbegroting 2008-2011 levert dat 1300 woningen minder op in 2008, oplopend naar 3000 minder in 2011.

Voor de Stadsbegroting 2009-2012 hanteren we de volgende woningaantallen:

Aantal woningen per 1-1	2008	2009	2010	2011	2012
Bestaande Stad	65.728	66.366	67.522	68.498	69.097
Waalfront	0	0	0	0	200
Waa sprong	3.745	4.045	4.250	4.360	4.960
Bijzondere bebouwing	8.800	8.800	8.800	8.800	8.800
Totaal woningen	78.273	79.211	80.572	81.658	83.057

De woningaantallen in Waa sprong en Waalfront brengen we apart in beeld, omdat tijdens de bouw fase de extra opbrengsten uit Gemeentefonds en OZB respectievelijk uit OZB bestemd zijn voor de opbouw van deze gebieden.

Inwoners

Ook het aantal inwoners in de Stadsbegroting bleken steeds grotere verschillen met de werkelijkheid te vertonen. Naast het pure effect van de woningaantallen bleken die verschillen ook veroorzaakt te worden door de voor de begroting gehanteerde norm dat elke nieuwe woning twee nieuwe inwoners oplevert.

Was die norm een aantal jaren geleden nog toereikend, nu moeten we vaststellen dat deze

norm te weinig rekening houdt met de algemene verlaging van de woningbezetting en met demografische effecten. In plaats van de directe relatie met de woningbouwcijfers vragen we vanaf nu de afdeling Onderzoek & Statistiek een jaarlijkse prognose van de bevolkingsontwikkeling te maken, die we als uitgangspunt voor onze begrotingsramingen kunnen nemen. In die prognose is de ontwikkeling van het aantal woningen een van de factoren.

Op die manier zijn we tot de volgende aantallen inwoners gekomen voor de Stadsbegroting 2009-2012.

Aantal inwoners per 1-1	2008	2009	2010	2011	2012
Bestaande Stad	150.781	150.200	151.200	152.700	152.250
Waalfront	0	0	0	0	0
Waalprong	10.505	11.200	11.700	12.100	14.000
Totaal	161.286	161.400	162.900	164.800	166.250

Vergeleken met de Stadsbegroting 2008-2011 zijn dat 3.000 inwoners minder dan in 2008, oplopend naar bijna 10.000 in 2011.

2.2.3 INDEXERING

Ieder jaar passen wij de begroting aan aan de stijging van de prijzen door de bedragen in de begroting te indexeren. Basis voor de indexering zijn drie indicatoren uit het Centraal Economisch Plan (CEP) van het Centraal Bureau Planbureau (CPB). Het CEP verschijnt elk voorjaar en vormt de meest recente prognose voor economische ontwikkelingen van het CPB.

Die drie indicatoren zijn de gemiddelde salarisontwikkeling binnen de overheid, de gemiddelde prijsmutatie van de aankoop van goederen en diensten door de overheid en de ontwikkeling van de sociale premies en pensioenbijdrage voor rekening van de werkgevers.

Op basis van die cijfers uit het CEP bepalen we een indexeringspercentage voor de loonsom, voor de materiële lasten, voor de subsidies en voor de gemeentelijke tarieven.

Vorig jaar ontstond discussie over de rechtvaardigheid van deze vorm van indexeren. Voordat we de nieuwe indexeringspercentages aan u voorleggen, gaan we kort in op het bestaande beleid op dit punt om te zien of aanpassingen gewenst zijn.

Indexering bekeken

In het begin van deze paragraaf hebben we de techniek van ons indexeringsbeleid van de afgelopen jaren kort beschreven. Dat is een beleidsarme werkwijze, die we jaarlijks uitvoeren op basis van objectieve gegevens van het CPB. Aan dat uitgangspunt willen we niet tornen: indexeren is een technische operatie om onze ramingen aan te passen aan autonome kostenontwikkelingen. Wel kunnen we ons afvragen of we de juiste CPB-cijfers nemen als basis voor deze technische operatie.

In hoofdlijnen is er een keuze tussen twee soorten indexering: indexering op basis van kostenontwikkeling of indexering op basis van inflatie. Onze huidige indexering is gebaseerd op kostenontwikkeling. De genoemde CPB-indicatoren geven een redelijke verwachting van de ontwikkeling van de gemeentelijke kosten.

Voor indexering op basis van inflatie zou de Consumentenprijsindex (CPI) van het CPB de geëigende indicator zijn. De CPI is een maat voor de – verwachte – geldontwaarding, die wordt bepaald door kostenstijgingen en kostendalingen over zo'n beetje alle sectoren van de economie. De kostenstijging van de overheid maakt onderdeel uit van de CPI maar is daar zeker niet mee gelijk te stellen.

Over de afgelopen vijf jaar bedroeg de gemiddelde kostenstijging voor de gemeente 3,5% per

jaar, terwijl de gemiddelde inflatie ongeveer 2,25% beliep. Grof gerekend zou indexering op basis van de inflatie jaarlijks € 1 miljoen structureel lager uitkomen dan de kostenontwikkeling. Dat zou een soort autonome bezuinigingsdruk op onze begroting leggen, die wij niet verantwoord achten.

Wij kiezen er daarom voor om de lasten in onze begroting te blijven indexeren op basis van kostenontwikkeling, waarbij we gebruik blijven maken van de bekende CPB-gegevens. Hiervoor hebben we al een voorstel geformuleerd om in een productiviteitsafspraken met de organisatie een sterkere relatie te leggen tussen loonsomontwikkeling, indexering en productiviteit.

Voor de indexering van de baten in onze begroting stellen we een iets aangepaste werkwijze voor. Tot nu toe gebruikten we het gewogen gemiddelde van de indexering op de lasten als percentage voor de indexering van de opbrengsten uit tarieven en heffingen. In de gemeentefonds-uitkering hielden we een vast bedrag van € 4 miljoen per jaar beschikbaar voor de indexering.

We vinden het beter het indexeringspercentage voor de baten te bepalen door het totaalbedrag aan kostenstijging van de lasten te delen op het totale volume aan te indexeren baten. Dat leidt tot een iets lager percentage op de tarieven en heffingen, tegenover een hogere bijdrage vanuit het Gemeentefonds. Omdat het Gemeentefonds meebeweegt met de Rijksbegroting, mag verwacht worden dat het accres ook jaarlijks die benodigde, extra ruimte oplevert.

Op de hier beschreven wijze blijft de indexering een technische operatie, op basis van objectieve gegevens van het CPB. Indien bestuurlijk behoefte bestaat om op een beleidsveld af te wijken van de uitkomsten van deze operatie, dan beschouwen we dat als een beleidswens, die in Perspectiefnota of Stadsbegroting binnen de beschikbare ruimte wordt afgewogen tegen andere beleidswensen.

Indexering 2009

De indexering voor 2009 komt op basis van de CPB-gegevens uit op 4,25% voor de lonen en 4,75% voor de materiële lasten. Omdat we de kapitaallasten niet indexeren, komt de gemiddelde lastenverhoging daarmee uit op 4,15%.

De inflatie op basis van de Consumenten Prijs Index (CPI) wordt geschat op 2,75%.

De vastgestelde loonsom op basis van de goedgekeurde formatie indexeren we met 4,25%. De materiële lasten in de begroting verhogen we met 4,75%. De interne leveringen worden niet meer geïndexeerd met een gemiddeld tarief maar de betrokken organisatieonderdelen stemmen de prijs van interne leveringen onderling af op basis van de toegestane kostenontwikkeling bij het leverende onderdeel.

De indexering van de subsidies wordt gebaseerd op het gewogen gemiddelde van de loonontwikkeling in het betreffende veld en de materiële lasten. De indexering heeft een verhouding van 70% loonsom en 30% materiële lasten.

Deze indexering van de gemeentelijke lasten leidt in totaal tot € 11,7 miljoen hogere lasten. Om ook op de baten een dergelijke verhoging te krijgen, moet daarop een indexering van 4% worden toegepast. Zoals verwacht ligt dat iets lager dan de hiervoor genoemde, gemiddelde lastenverhoging. Met uitzondering van tarieven waarvan de indexering contractueel vast ligt, stellen we voor de gemeentelijke tarieven met 4% te indexeren.

2.2.4 KAPITAALLASTEN

Gezien de ontwikkelingen op de kapitaalmarkt achten wij het verantwoord de rente voor nieuwe investeringen in 2009 opnieuw op het niveau van vorig jaar te houden: 5%. Voor de jaren daarna gaan we weer uit van 6,5%.

2.3 Investerings

Vorig jaar hebben we in de Perspectiefnota een nieuw investeringsplan aan uw Raad voorgelegd, waarin we de restantkredieten 2006 en de jaarschijf 2007 ook opnieuw hebben betrokken in de afweging. Doel was om de jaarlijkse onderbesteding op de gehonoreerde investeringskredieten te verminderen.

Het effect van die operatie mocht nog niet in de realisatie van 2007 verwacht worden. Zoals we in de Stadsrekening 2007 laten zien, hebben we een bedrag van ongeveer € 40 miljoen aan onrendabele investeringen als restantkredieten beschikbaar gehouden voor 2008 en volgende jaren.

Met inbegrip van die restantkredieten hebben we voor de jaren 2008-2011 een investeringsvolume ingevuld van € 113 miljoen. Daarbij merken we op dat dat volume door de decentralisatie van de onderwijshuisvesting met € 4,5 miljoen per jaar is verlaagd.

In de Stadsbegroting 2008-2011 hebben we laten zien dat een jaarlijkse vrijval van € 23 miljoen aan investeringsvolume mag worden verwacht. Opnieuw gecorrigeerd voor het effect van de onderwijshuisvesting kunnen we voor 2012 een beschikbaar bedrag toevoegen van € 18,5 miljoen, waarmee het totale investeringsvolume voor de hele periode 2008-2012 op € 131,5 miljoen komt.

In ons investeringsplan staat jaarlijks voor ongeveer € 6 miljoen aan doorlopende posten. Dat betekent dat er nog voor € 12,5 miljoen ruimte is voor nieuwe investeringen in deze meerjarenperiode.

In het hoofdstuk Bestuursprogramma 2009 hebben we per programma de nieuwe investeringswensen geformuleerd. Ook hebben we laten zien hoe we met de inzet van middelen uit de ABR van het Ontwikkelingsbedrijf aanvullende investeringen op diverse terreinen mogelijk maken om het investeringsplan te ontlasten. In de bijlagen zetten we alle voorgestelde investeringen nog een keer op een rij. Het beschikbare investeringsvolume voor de komende meerjarenperiode is met de aanvullende voorstellen volledig ingevuld.

De verdeling over de jaren vertoont nog niet voldoende evenwicht: meer dan de helft van het beschikbare volume is in 2008 en 2009 opgenomen en in het laatste jaar staat minder dan 10% gepland. Omdat we vrezen dat deze onevenwichtige spreiding de uitvoering van de geplande investeringen niet ten goede zal komen, zullen we bij de Stadsbegroting 2009-2012 een betere spreiding van de investeringen in het investeringsplan aan uw Raad voorleggen.

2.4 Ontwikkeling saldireserve

In de bijlagen presenteren wij een bijgewerkt overzicht van de saldireserve, waarin we de voorstellen uit deze Perspectiefnota zoveel mogelijk hebben verwerkt. Hieronder geven we het overzicht van de verwachte ontwikkeling van de saldireserve, met inbegrip van de claims uit de vorige Stadsbegroting en uit deze Perspectiefnota die nog niet in de administratie zijn verwerkt.

	2008	2009	2010	2011	2012
Prognose saldireserve	36.763	34.406	28.270	24.012	24.012
Bovengrens saldireserve	29.052	29.322	29.664	29.925	30.195
Ondergrens saldireserve	19.368	19.548	19.776	19.950	20.130

Uw Raad heeft bij de Nota Reserves en Voorzieningen een bovengrens van € 180 per inwoner vastgesteld en een ondergrens van € 120 per inwoner. In de tabel wordt duidelijk dat de saldireserve in 2008 en 2009 boven de bovengrens zit en vanaf 2010 tussen de boven- en ondergrens blijft.

2.5 Ontwikkeling ABR Ontwikkelingsbedrijf

Binnen de huidige groeicijfers van de Algemene bedrijfsreserve (ABR) komt tussen 2009 en 2011 in totaal een bedrag van ongeveer € 7 miljoen ter beschikking.

Op grond van risicoanalyses volgens de nieuwe methodiek voor de portefeuille Grondbeleid verwachten we daarnaast een verlaging met € 7 miljoen van het noodzakelijke niveau van de ABR. Bijstellingen voor stadsbrug, dijkteruglegging of de Pio Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV) zijn nog mogelijk. Cijfers hiervoor komen in juli 2008 beschikbaar.

Binnen de Gemeenschappelijke Regeling Bijsterhuizen verwachten we voor de jaren 2010 en 2011 een positief saldo van € 13 miljoen. Het bestuur Bijsterhuizen moet daarover nog een besluit nemen. Na 2011 verwachten we op Bijsterhuizen nog een winst te behalen van ongeveer € 10 miljoen.

2.5.1 PERIODE 2008-2011

Als we de positieve resultaten bij elkaar optellen, dan is er tot 2011 rond de € 27 miljoen beschikbaar. Dit vrijvallende bedrag tot 2011 willen we als volgt inzetten:

– *Bezuinigingstaakstelling Ontwikkelingsbedrijf*

In 2007 vertaalde het Rijk een landelijke tegenvaller op het BTW-compensatiefonds in een korting op de algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Uw Raad besloot dat het Ontwikkelingsbedrijf € 7 ton structureel moest bijdragen aan die korting.

Inmiddels is een deel van deze bijdrage ingevuld maar we moeten nog € 310.000 invullen. Dat kunnen we realiseren door het afboeken van investeringen in de openbare ruimte (o.a. Centrum 2000, Spoorzone, Koers West), waardoor de kapitaallasten van deze investeringen vrijvallen ter invulling van de resterende taakstelling.

Om de genoemde bezuiniging op te leveren dient ruim € 2,4 miljoen uit de ABR te worden vrijgemaakt voor afboeking van een aantal aan te wijzen investeringen.

– *Risico's in de projectenportefeuille*

De huidige planexploitatie Waalsprong kent een risicobepaling van € 19 miljoen. In deze planexploitatie zit nog een algemene subsidieverwachting in van € 16,5 miljoen. Daarin zijn de meerkosten niet meegenomen van € 45 miljoen voor de verkeersstructuur Waalsprong, uit het raadsbesluit van mei 2007.

Wij zetten € 12 miljoen uit de ABR in voor de huidige planexploitatie Waalsprong, ten behoeve van de subsidieverwachting. Dan blijft er nog een subsidieverwachting van € 4,5 miljoen over voor de Waalsprong Algemeen, die wij willen realiseren door middel van binnen te halen projectsubsidies. Gezien de looptijd van de Waalsprong van nog zo'n 10 jaar achten wij dit verantwoord.

Deze keuze heeft een positief effect op de totaalbepaling van de ABR maar dat voordeel kwantificeren we nu nog niet. Wanneer we in september 2008 inzicht hebben of er sprake is van meer financiële ruimte dan kunnen we dat in 2009 of voor volgende jaren alsnog inzetten.

De totale kosten van de extra investeringen in de infrastructuur als gevolg van het raadsbesluit van mei 2007 met eventueel extra kosten ten behoeve van HOV zullen gedeeltelijk door de GEM Waalsprong (ingrepen in die exploitatiegebieden) worden gedekt en gedeeltelijk door de te verkrijgen subsidie van de Provincie en de Stadsregio. In 2008 zal hier duidelijkheid over moeten komen.

– *Investeringsruimte in lopende projecten*

In enkele lopende projecten is extra investeringsruimte nodig voor een verantwoorde uitvoering. Een deel van de beschikbare middelen uit de ABR kunnen we daarvoor inzetten. Daar-

mee kunnen we tevens het beroep op de investeringsruimte voor beleidsinvesteringen verlagen, waardoor investeringsruimte beschikbaar komt voor andere investeringsclaims in deze Perspectiefnota.

De resterende € 12,6 miljoen uit de ABR willen wij als volgt inzetten:

- € 4 miljoen parkeergarage Van Schaeck Mathonsingel inrichting openbare ruimte
- € 3 miljoen bijdrage groene inpassing Topsport & Innovatiepark;
- € 1 miljoen herinrichting onderdelen Park West i.r.t. sportclubs;
- € 3 miljoen bijdrage fietstunnel Vrouwe Udasingel (fietspadenplan);
- € 1 miljoen bijdrage aan herontwikkeling Hart van Dukenburg.
- € 0,3 miljoen bijdrage Novio Tech ontwikkeling en acquisitie
- € 0,3 miljoen bijdrage Citymarketing

2.5.2 PERIODE VANAF 2012

Zoals gezegd verwachten we in de jaren 2012-2014 nog een winst op Bijsterhuizen te maken van € 10 miljoen. Voor het Waalfront geldt dat voor de jaren 2012 tot en met 2014 jaarlijks nog € 6 miljoen wordt bijgedragen vanuit het investeringsplan. Dit is ook zo opgenomen in de grondexploitatie Waalfront, die onderdeel is van de samenwerkingsovereenkomst. Om investeringsruimte vrij te spelen willen wij deze bijdragen zoveel mogelijk dekken uit die verwachte winst op Bijsterhuizen.

Om de jaarschijf 2012 van het investeringsplan te ontlasten met € 6 miljoen kan de voorziene bijdrage nu uit het investeringsplan worden gehaald. Hierdoor worden onder andere investeringen in Park Lingezege en Centra voor Jeugd en Gezin mogelijk. Zonodig kan dit in latere jaren nog worden aangepast, ten laste van toekomstige investeringsruimte, wanneer blijkt dat deze bijdrage mogelijk wat anders uit gaat vallen.

2.5.3 VERSNELLINGSBIJDRAGE

De Stadsregio geeft een bijdrage uit de Bonusregeling Versnellingsbijdrage Woningbouw voor de opgeleverde nieuwbouwwoningen over de jaren 2007-2008. Het gaat om een bijdrage van € 600 per opgeleverde woning. Uitgaande van circa 1.800 op te leveren woningen gaat het dan in totaal om ruim € 1 miljoen. Uw Raad heeft besloten dat deze versnellingsbijdrage ten gunste komt van de ABR Ontwikkelingsbedrijf.

Gelet op de financiële ontwikkelingen rond de ABR – en ervan uitgaande dat we onze woningbouwprogrammering tot 2011 waarmaken – gaan wij deze bonusbijdrage inzetten voor planexploitaties, waarin we goedkope woningbouw kunnen realiseren. Waar nodig en mogelijk zal deze bijdrage kunnen worden ingezet voor het realiseren van goedkope woningen op bijzondere locaties, die de gemeente in ontwikkelingen neemt. Beslissingen hierover zullen per project worden afgestemd.

2.6 Aanpassing programmastructuur

Programma's staan in dienst van het bestuur. Programma- en lijnsturing dienen hun eigen doel en zijn – mits een aantal zaken helder georganiseerd is – niet tegenstrijdig met elkaar. Op onderdelen stellen we aanpassingen voor, met als doel om complexiteit te verminderen, zaken consistenter en eenvoudiger te regelen en taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden eenduidiger te beleggen.

Programma Burger & Bestuur

Dit programma kent enerzijds stafachtige, bestuursondersteunende producten en anderzijds de "burger"-producten. Organisatorisch zijn de bestuursondersteunende producten ondergebracht bij de Directie Concern en de "burger"-producten bij de Directie Inwoners. Dit leidt tot inefficiëntie in de aansturing van het programma.

We willen dan ook het huidige programma Burger & Bestuur omvormen tot het programma Dienstverlening & Burgerzaken. Dit programma bestaat uit twee producten: Dienstverlening en Burgerzaken. Met de uitbreiding van het programma met het nieuwe product Dienstverlening doen we recht aan het belang van dienstverlening voor de burger.

De huidige producten Burgerzaken, Burgerzaken bijzondere producten en Verkiezingen/referenda worden samengevoegd tot het product Burgerzaken. De overige producten Dagelijks bestuur, Raad en Bestuurlijk juridische zaken brengen we onder bij het programma Middelen. Portefeuillehouder van het programma Dienstverlening & Burgerzaken is de Burgemeester.

Programma Communicatie en Representatie

Ook het programma Communicatie & Representatie kent enerzijds stafachtige, bestuursondersteunende producten en anderzijds inhoudelijke producten rondom het thema citymarketing. Organisatorisch zijn de bestuursondersteunende producten ondergebracht in de Directie Concern en Directie Stadsbedrijven en de meer inhoudelijke producten in de Directie Wijk & Stad en – voor het evenementenbeleid – in de directie DIW.

We willen de complexiteit verminderen door het programma Communicatie & Representatie om te vormen tot het programma Citymarketing & Externe betrekkingen. Dit programma bestaat uit de producten Promotie, (Inter)nationale samenwerking en Public affairs, Coördinatie evenementenbeleid en Stedenbanden.

Wij voegen het product MOP vanuit het programma Middelen hier aan toe. Deze trajecten kennen meer een subsidiebenadering (GSO/GSB) en worden al gecoördineerd door DWS.

De huidige producten Bestuurscommunicatie en Communicatie Dienstverlening brengen we onder in het programma Facilitaire diensten.

Het product Representatie plaatsen we in het programma Middelen als onderdeel van het product Bestuursondersteuning. Dit sluit inhoudelijk goed aan en is ook conform de door ons besloten organisatiewijziging van de communicatiefunctie.

Portefeuillehouder van het programma Citymarketing & Externe betrekkingen is de Burgemeester. Het product MOP valt – net als nu – onder de verantwoordelijkheid van wethouder Lucassen.

Programma Middelen

Met het toevoegen van de producten Dagelijks bestuur, Raad, Bestuurlijk juridische zaken en Bestuursondersteuning wordt het programma Middelen breder. Dat willen we terug laten komen in de naam van het programma: Bestuur & Middelen. Het nieuwe product Bestuursondersteuning bestaat uit Kabinet, Bestuurssecretariaat en Representatie.

Portefeuillehouder van het programma Middelen blijft wethouder Lucassen. Het product Personeel & Organisatie blijft onder verantwoordelijkheid van wethouder Kunst. De toegevoegde

producten Dagelijks bestuur, Raad, Bestuurlijk juridische zaken en Bestuursondersteuning vallen onder de verantwoordelijkheid van de Burgemeester.

Programma Facilitaire Diensten

Het product Servicebedrijf breiden we uit met de producten Bestuurscommunicatie, Communicatie dienstverlening en Interimmanagement. Het bureau BimM is organisatorisch al onderdeel van het Servicebedrijf. De nieuwe communicatieafdeling wordt ook onderdeel van het Servicebedrijf. Het deelproduct Straatnaamgeving van het programma Burger & Bestuur brengen we onder bij het product Borging publiek geheugen.

Portefeuillehouder van het programma Facilitaire Diensten blijft wethouder Lucassen. Het (deel)product Communicatie valt onder de verantwoordelijkheid van de Burgemeester. Het deelproduct Straatnaamgeving valt onder de verantwoordelijkheid van wethouder Lucassen.

BIJLAGEN

I Nieuwe investeringen en ABR-inzet

Nieuwe investeringen	2009	2010	2011	2012
Programma Burgerzaken & Dienstverlening				
Stemhokjes, -bussen, -potloden	80			
Beveiliging reisdocumenten	240			
Programma Sport				
Sporthal Horstacker weer multifunctioneel			530	
Betaalbaarheid hockeyaccommodaties	210			
Ondersteuning Quick	1.000			
Programma Wijken				
Wijkcentrum Heseveld		1.540		
Actieplan Hatert	1.250			
Programma Openbare ruimte				
Grondroedersregeling	380			
Programma Zorg & Welzijn				
Locatie jgz in Heseveld/Daniëlsplein		400		
Locatie jgz in de Wieken	220			
Aanpassingen en vervangingen	200			
Programma Cultuur				
Onderhoud Vereniging		725		
Programma Bestuur & Middelen				
Aanvulling bedrijfsinvesteringen	400	400	400	400
Programma Mobiliteit				
Doorsteek Visveld	300			
Reizigersinformatiesysteem Brabantse Poort	250			
Parkeerapparatuur Kelfkensbos	500			
P+R Waalsprinter	700			
Fietstunnels Waalsprong			1.000	
Programma Groen & Recreatie				
Park Lingezege			900	900
Totaal nieuwe investeringen	5.730	3.065	2.830	1.300

Bijlage I - Nieuwe investeringen en ABR-inzet

Inzet middelen ABR	2008/2009
Programma Grondbeleid	
Restant bezuiniging BTW Ontwikkelingsbedrijf	2.000
Planexploitatie Waalsprong (subsidieverwachting)	12.000
Herontwikkeling Hart van Dukenburg	1.000
Dekking Novio Tech (programma Economie)	300
Dekking Citymarketing	300
Programma Sport	
Groene inpassing Topsport & Innovatiepark	3.000
Sportvoorzieningen Park West	1.000
Programma Mobiliteit	
Parkeergarage Van Schaeck Mathonsingel (inrichting OR)	4.000
Fietstunnel Vrouwe Udasingel	3.000
Inzet middelen ABR	
2012	
Programma Bestuur & Middelen	
Investeringsbijdrage 2012 Koers West	6.000

II Overzicht per programma

Nieuw beleid	2009	2010	2011	2012
Programma Burgerzaken & Dienstverlening				
Verkiezingen met potlood	100	130	130	
Programma Veiligheid				
Veiligheidshuis	75	75	75	75
Nadeel leges gebruiksvergunningen	70	70	70	70
Programma Citymarketing & Externe betrekkingen				
Leerstoel RU (t/m 2012)	25	25	25	25
Materiaal citymarketing	150	150		
Bijdrage ABR aan materiaal citymarketing	-150	-150		
Programma Ruimte & Bouwen				
Structuurvisie	100			
Handhaving EPC-normen (klimaat)	50	100	100	100
Verleden Verbeeld (ook in 2008)	200			
Bijdrage ISV Verleden verbeeld (ook in 2008)	-200			
Programma Werk & Inkomen				
Schuldhelpverlening 5 fte extra	500	500	500	500
Programma Sport				
Voortzetting BOS		60	60	60
Groot onderhoud Goffertbad	30	30	30	30
Exploitatie Goffertbad	40	40	40	40
Bijdrage vervangingsinvesteringen zwembaden	150	150	100	
Programma Wijken				
Kinderboerderij exploitatie	30	30	30	30
Programma Openbare ruimte				
Grondroerdersregeling	100	100	100	100
Programma Maatschappelijke opvang				
Veelplegersaanpak	220	220	220	220
Woonbegeleiding voor specifieke doelgroepen	10	30	50	80
Programma Zorg & Welzijn				
Maatschappelijk werk voor specifieke doelgroepen	100	100	100	100
Elektronisch Kinddossier	406	163	50	50
Dekking via Wmo	-406	-163	-50	-50
Programma Jeugd				
Stedelijk netwerk Centra Jeugd en Gezin	100	200	300	400
2 jongerencentra Lindenholt (1 bestaand geld)	72	72	72	72
Programma Economie				
Vorbereiding Novio Tech Campus Nijmegen	100	100		
Dekking Novio Tech uit ontwikkelingsbedrijf	-100	-100		
Acquisitie Novio Tech Campus Nijmegen	50	50		
Dekking acquisitie uit ontwikkelingsbedrijf	-50	-50		
Programma Onderwijs				
Niet-rolstoelgebonden leerlingenvervoer en stijging aanvragen	142	142	142	142
Combinatiefuncties	174	174	174	288

> vervolg Nieuw beleid

Bijlage II - Overzicht per programma

> vervolg Nieuw beleid				
Programma Cultuur				
Combinatiefuncties	30	30	30	80
Bibliotheek Lindenholt exploitatietekort	60	60	60	60
Bouw theaterhotel later gerealiseerd		200		
Onderhoud beelden en waterkunstwerken	105	105	105	105
Dekking onderhoud via 1% regeling	-105	-105	-105	-105
Productieactiviteiten	75	75	75	75
Programma Wonen				
Voorlichting studentenhuisvesting	25	25	25	
Realisatie goedkope woningen	500	500		
Dekking via versnellingsbijdrage	-500	-500		
Programma Facilitaire diensten				
Haalbaarheidsonderzoek jongerenaccommodaties Meijhorst	45			
Programma Mobiliteit				
Gratis OV voor ouderen	300	300	300	300
Verkeersarchitect Traffic Factory	30	30	30	30
Programma Milieu				
Actieplan klimaat inzet tbv andere programma's (andere helft BANS)	50			
Totaal nieuw beleid	2.703	2.968	2.838	2.877

III Overzicht reserves

OVERZICHT SALDIRESERVE INCLUSIEF CLAIMS EN VERWACHTINGEN PERSPECTIEFNOTA 2009

	rek 2007	2008			2009			2010			2011			2012		
		Storting	Onttrek.	Stand	Storting	Onttrek.	Stand	Storting	Onttrek.	Stand	Storting	Onttrek.	Stand	Storting	Onttrek.	Stand
Saldi reserve																
Opgenomen in de administratie	50.242	1.694	9.774	42.163	2.143		44.306	1.864	3.000	43.170	1.742		44.912			44.912
Verkoopopbrengst Novio																
- wegenplan			3.000													
- reservering verlies Novio			2.400													
Huis van de Topsport						1.500										
Koers West						1.000			5.000			6.000				
Bijdrage PN 2009						2.000										
Totaal na claims en verwachte meldingen	50.242	1.694	15.174	36.763	2.143	4.500	34.406	1.864	8.000	28.270	1.742	6.000	24.012			24.012

UITGAVE
Gemeente Nijmegen

FOTOGRAFIE
William Moore

ONTWERP
OptimaForma, Nijmegen

DRUK
VDA-groep Apeldoorn

Mei 2008